

İZ
DERGİ

İZMİR'İN DERGİSİ / HAZİRAN 2022 / SAYI: 64 / FİYAT: 30 TL

İZMİR

doğasıyla
büyüyor

**Cittaslow
Metropol'ün**
Sakin Mahalle
Programı

**Farkındalık
merkezleri:**
Yaşayan Parklar

Mera İzmir:
Bir koruma
kalkınma projesi

Murat Bakan:
15 yıl öncesine
dayanan
bir hayal

Özer Akdemir:
Ege Bölgesi'nde
üç çevre
direnışı

Batıgün Sarıkaya:
İklim krizi,
çevre bilinci
ve sinema

ISSN 0254-8011

9 770254 801975

H A Z İ R A N 2 0 2 2

İçindekiler

06

24

32

44

48

50

DAHA FAZLA GEÇ KALMADAN...

Tunç Başkan, Seferihisar'da tarım, çevre mücadeleleri ve sosyal demokrat belediyeçilik adına İzmir'i de aşan çok önemli işler yaptı.

Sonra bu vizyon İzmir'e taşındı ve daha büyük imkânlarla çok daha büyük işler yapmak üzere kollar sıvandı...

Ancak Büyükşehir'de görevine başlar başlamaz orman yangınlarıyla mücadele etmek zorunda kaldı... Ardından pandemi, sel, deprem gibi yaşanabilecek tüm felaketleri yaşadı...

Bu felaketler aslında Tunç Başkan'ın ne yapması ve nelere öncelik vermesi gerektiğini de gösterdi...

'Sakin sulardan iyi kaptan çıkmaz' sözü ise başkanın şiarı haline geldi ve ekibiyle de bu yönde çalışmalara başladı...

O yüzden; insan ve doğa ilişkisinin doğru kurgulanması için pek çok farklı alanda iklim krizine karşı örnek olacak adımlar atıldı.

O yüzden; 'dirençli kent' hamleleriyle büyük bir farkındalık oluşturuldu, özellikle kentin refahına vurgu yapıldı.

O yüzden; İzmir'in Doğayla Uyumlu Yaşam Stratejisi ile çok önemli bir irade ortaya kondu.

O yüzden; iklim krizi gibi küresel bir sorunun ancak yerelden yapılacak çalışmalarla ve bir örgütlenmeyle çözülebileceğinin altı çizildi.

*

Biz de tüm bu mücadelelerin ve ekilen tohumların görünür olması için, bu yıl İz Bırakanlar Ödülleri'ni 'İklim Krizine Karşı Mücadele' temasıyla verdik. İzi kalması için de bu dergiyi hazırladık.

Farkına varamadığımız bir yok oluşa karşı verilen mücadelenin geç kalmadan farkına varılsın istedik.

Keyifli okumalar...

Ümit Kartal

KÜNYE

İMTİYAZ SAHİBİ
Ege İz Gazete
Basın Yayın
Reklamcılık
San. ve Tic. A.Ş. adına
Ümit Kartal

İZ MEDYA
Yayıncılık
Koordinatörü
Murat Attıla

Yazı İşleri Müdürü
(Sorumlu)
Yağız Barut

Genel Koordinatör
Özgür Coşkun

Reklam Sorumlusu
İbrahim Yoğurtçu

Haber Müdürü
Şermin Çolak

HABER MERKEZİ
Nil Kahramanoğlu
Gizem Taban
Bilge Can Ünbal Yılmaz
Duygu Kaya

GRAFİK
Ömer Dinç

HUKUK DANIŞMANI
Av. Pinar Gürsoy Kılınc

Yönetim Yeri Adresi
Akdeniz Mahallesi,
Akdeniz Caddesi,
Akdeniz İş Merkezi,
No:5 Kat:3 Daire: 306
Konak-İzmir

TELEFON
0232 483 05 85

E-MAIL
izgazete@gmail.com

SAYI: 64
FİYAT: 30 TL

BASIM TARİHİ
01.06.2022

BASIM YERİ
ENKİ MATBAACILIK
Tuna Mah. Sanat Cad. No:41
Çamdibi – Bornova / İzmir
Sertifika No: 35787
0232 469 51 00

ABONELİK İÇİN
İBAN NO
TR38 0001 0009 8327
9763 2550 01
Ziraat Bankası
Ümit Kartal

ISSN
2548-0197

Yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir.

İKLİM KRİZİYLE MÜCADELEDE İZ BIRAKTILAR

İz Gazete'nin geleneksel hale getirdiği İz Bırakanlar Ödülleri, bu yıl 'iklim kriziyle mücadele' temasıyla belirlendi. 2021 yılında iz bıraktığına inanılan isimler, ödülleri yoğun katılımı bir törenle aldı.

İz Gazete'nin 6'ncı kuruluş yıl dönümü ve 2021 İz Bırakanlar Ödül Töreni, Alsancak Tarihi Havagazı Fabrikası'nda yoğun katılımı bir törenle gerçekleşti. Törene; siyaset, sivil toplum, medya, kültür sanat, ekonomi camialarından ve İz Gazete okurlarından oluşan pek çok farklı alandan isimler katıldı.

İzmir'in toplumsal değerlerine güncel bir hafıza olmak ve bu değerlerin altını tekrar tekrar çizmek amacıyla İz Gazete tarafından başlatılan ve geleneksel hale gelen İz Bırakanlar Ödülleri, bu yıl 'iklim krizine karşı mücadele' teması ve bu küresel sorunun ancak yerelden çözülebileceği bilinciyle belirlendi. Törende verilen mesajlar geceye damga vururken geleceğe dair umutlar da yinelendi.

KİMLER ÖDÜL ALDI?

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer, TBMM Çevre Komisyonu CHP Sözcüsü ve İzmir Milletvekili Murat Bakan, Evrensel Gazetesi İzmir Temsilcisi Gazeteci-Yazar Özer Akdemir, avukatlar Özlem Altıparmak ile Cem Altıparmak çifti ve öğretmen Metin Lokumcu; iklim kriziyle mücadelede iz bırakan isimler olarak belirlendi.

Törenin açılış konuşmasını, İz Gazete'nin kuruluş yıl dönümü sebebiyle İz Medya Genel Yayın Yönetmeni Ümit Kartal yaptı.

İz Gazete'nin gelişimini 6 yaşındaki kızı Öykü'yü örnek vererek anlatan Kartal, "Emeklemeyi, yürümeyi, konuşmayı öğrendik önce. Düştük kalktık, hatalar yaptık belki de. Şimdi 6 yılımızı doldurmuşken tam da büyüyen ve gelişen bir çocuk gibi, kendimizi geleceğe daha hazır hissediyoruz. Heyecanımızla, umutlarımızla hayatımıza yeni başlıyoruz" diye konuştu.

'İHTİYACIMIZ DAHA ÇOK YERELLEŞMEK'

İz Gazete olarak yerel olanın her noktasına ulaşmak istediklerini söyleyen Kartal, yaşanan sorunların çözümü noktasında asıl ihtiyacın daha çok yerelleşmek olduğunu da ifade etti. Bu noktada küresel bir sorun olan iklim krizinin ancak yerel dinamiklerle çözülebileceğinin örneğini veren Kartal, bu yüzden 2021 ödülleri, farkındalığı arttırmak amacıyla 'iklim krizi ile mücadelede' iz bırakanlara verdiklerini söyledi.

Ödül sahiplerini tebrik eden Ümit Kartal'ın konuşmasının ardından ödül törenine geçildi.

Çağın Sonunu Biz Belirleyeceğiz;

Ya İklim Devrimi Ya da Yok Oluş!

6. İZ BIRAKANLAR ÖDÜLLERİ

“Gezegelimiz ortak kaderimiz. Burası milyarlarca cümlenin aynı anda söylenip tek bir hikâyeye dönüştüğü yer. Bu nedenle her birimizin nasıl cümleler kurduğu çok önemli. Ortak hikayemizin mi cümlelerini kuruyoruz yoksa kendi hırslımızın mı? Gezegelimizin bu harap hali bize çok açık anlatıyor ki dünyanın artık insanın doymak bilmez hırslının cümlelerine tahammülü yok.”

Açılış konuşmalarının ardından İz Birakanlar Ödülleri'nin 2021 yılındaki sahiplerine ödülleri takdim edildi. İklim krizine karşı mücadele temasıyla belirlenen ödüllerin ilk sahibi İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer oldu.

Doğa haklarını ve iklim kriziyle mücadeleyi gündemden düşürmediği, bu hassasiyetle; 'dirençli kent' yaratmak, Sakin Şehir olmak, tarımda su tüketimini azaltmak, iklim dostu ulaşım modeli uygulamak, bisiklet kullanımını özendirme, atık yönetimde lider kent olmak gibi pek çok konuda Türkiye'deki tüm yerel yönetimlere örnek olan Başkan Tunç Soyer'e İz Birakanlar Ödülü'nü İz Gazete Yazı İşleri Müdürü Yağız Barut takdim etti.

“İz Gazete'nin ne kadar çok dostu olduğunu görmekten kıvanç duydum. Tebrik ediyorum” diyerek salondaki kalabalığa seslenen Başkan Soyer, iklim krizine karşı mücadeleden dolayı ödüle layık görülme gurur duyduğunu ifade etti.

BAŞKA CÜMLELER KURDUK

Başkan Soyer konuşmasında şunları söyledi:

“Bu çağın sonunu biz belirleyeceğiz. Ya iklim devrimini yapıp doğadaki tüm canlılarla birlikte yaşamaya devam edeceğiz ya da gezegenimizin yangın yerine dönmesine seyirci kalacağız. Gezegelimiz ortak kaderimiz. Burası milyarlarca cümlenin aynı anda söylenip tek bir hikâyeye dönüştüğü yer. Bu nedenle her birimizin nasıl cümleler kurduğu çok önemli. Ortak hikayemizin mi cümlelerini kuruyoruz yoksa kendi hırslımızın mı? Gezegelimizin bu harap hali bize çok açık anlatıyor ki dünyanın artık insanın doymak bilmez hırslının cümlelerine tahammülü yok. Bu yüzden biz İzmir'de 'başka cümleler' kurarak başladık işe. Sanıyorum ki böyle bir ödüle layık görülmemiz de bu başka cümlelerin işitildiğinin kanıtı.

ÖNCE TARIM DEĞİŞMELİ

Örneğin, 'Başka Bir Tarım Mümkün' diyoruz. İklim kriziyle yüzleşen çağımızda en eksilen varlığımız su ve biyolojik çeşitlilik. Bilim insanlarına göre her ikisinde de ana neden yanlış tarım politikaları. Tarımı değiştirmeden ne kuraklıkla ne de yoksullukla mücadele edebiliriz. Bu nedenle tarımda kullanılan suyu yüzde 50 azaltacak İzmir tarım politikamızı uyguluyoruz. Çiftçimizin ekonomik geleceğini, şehrimizdeki 4,5 milyon insanın gıda ihtiyacını aynı anda güvence altına almaya çalışıyoruz.

DOĞA TALİ KONU OLAMAZ

İzmir'de pandemiyle birlikte hemen hemen her felaketi yaşadık. Şunu öğrendik ki afetlere ve salgınlara karşı dirençli olmanın tek yolu dayanışma içinde olmak. Sadece birbirimizle değil, doğayla da uyumlu olmak. Kasım ayında gittiğim Dünya İklim Zirvesi'nde tam olarak şunu gördüm; insanlık iklim devrimine hazırlanıyor ve bundan sonra ne siyaset ne tarım ne ticaret ne de turizm hiçbir şey iklim kriziyle mücadeleden azade değil. Doğa artık insanlık için tali bir konu değil, tüm diğer başlıkların eklendiği kültürel ve ekonomik bir omurga. Bu değişim sürecinde yerel yönetimlerin önemli bir rol alacağı aşikar. Bu yüzden de geleceğin şehirleri doğasıyla uyumlu, döngüsel şehirler olacak.

MUTLAKA KAZANACAĞIZ

İzmir Büyükşehir Belediyesi olarak en temel odak noktamız gelecek nesillere yaşam kalitesi yüksek, doğanın muazzam çeşitliliğini yaşatan bir İzmir bırakmak. O yüzden gündelik problemlerin çok ötesinde iklim kriziyle küresel mücadeledeki ortaklaşan kalıcı çözümlere yatırım yapıyoruz. İzmir için ortaya koyduğumuz bu evrensel vizyonda özgür ve tarafsız medyaya çok ihtiyacımız var. İz Gazete'nin bu çabası da çok büyük bir değer taşıyor. Bu akşam İzmir'in iklim devriminin İz Birakanlar Ödülü ile buluşmasının gururunu yaşıyor ve bir kez daha şükranlarımızı sunuyorum. İzmir'de doğayla uyumlu bir yaşam için attığımız adımların ülkemize ve dünyamıza ilham vermesini diliyorum ve mutlaka kazanacağız diyorum.”

Varoluş Problemi Yaşıyoruz

Devlet Aklı Bir Şey Yapmalı

“Dünya bir varoluş problemi yaşıyor. Bu varoluş problemi; sokakta aç yaşayan, evine ekmek götüremeyen, hayatını zaten idame ettiremeyen insanlar için bir şey ifade etmeyebilir çünkü o kendi varoluş problemini yaşıyor. Ancak devlet akli bununla ilgili bir şey yapmalı.”

**İZ BIRAKANLAR
ÖDÜLLERİ**

6.

“Meke Gölü 10 bin yıldır var ve buraya ‘Dünya’nın nazar boncuğu’ deniyor. Ancak bu göl AKP iktidarı döneminde yok oldu. Seyfe Gölü ise yüz binlerce flamingonun havalandığında gökyüzünün karardığı bir göldü. Artık o da yok! Kaz Dağları ve Cerrattepe’yi de örnek verebiliriz. Bu dağlar, dereler, göller bize 49 yıllığına kiralanmadı.”

İklim kriziyle mücadelede iz bıraktığına inanılan ikinci isim; parlamentoda ve sahada verdiği mücadelelerden dolayı CHP İzmir Milletvekili Murat Bakan oldu. Bakan’a ödülünü İz Gazete editörü Tuğçe Kaş takdim etti. TBMM Çevre Komisyonu CHP Sözcüsü de olan Murat Bakan ödül konuşmasına İz Gazete’yi tebrik ederek başladı.

İZMİR ROL MODEL OLABİLİR

2007 yılında milletvekili adayı iken CHP Genel Merkezi’ne kendisini anlatmak için gittiğinde “Küreselleşme karşıtlarının mücadele alanı nasıl Porto Alegre ise İzmir de küresel ısınmaya karşı bir mücadele alanı olmalı” dediğini aktaran CHP’li Murat Bakan, “Bugün İzmir Büyükşehir Belediye Başkanımız Tunç Soyer’in ardından benim ödül almak için bu sahneye çıkmam, sanıyorum bu bahsettiğim hedefe çok yaklaştığımızı gösteriyor. İzmir Türkiye’de iklim krizine karşı rol model olacak ve mücadele buradan yükselecek” ifadelerini kullandı.

‘BİR YAPRAK İNCİNMEMELİ’

Tören sırasında, sahadaki çalışmalarından bazı fotoğrafları sahneye yansıtılan Murat Bakan, o fotoğrafları örnek vererek konuşmasını sürdürdü. Bakan, “Meke Gölü 10 bin yıldır var ve buraya ‘Dünya’nın nazar boncuğu’ deniyor. Ancak bu göl AKP iktidarı döneminde yok oldu. Seyfe Gölü ise yüz binlerce flamingonun havalandığında gökyüzünün karardığı bir göldü. Artık o da yok! Kaz Dağları ve Cerrattepe’yi de örnek verebiliriz. Bu dağlar, dereler, göller bize 49 yıllığına kiralanmadı. Bize birileri teslim etti bunu ve biz de aldığımız şekilde teslim etmek zorundayız. Bunun mücadelesini veriyoruz. Milyarlarca gezegen arasında canlı yaşamının olduğu belki de tek gezegendeyiz ve bu mavi gezegene sahip çıkmak zorundayız. Dünya bir varoluş problemi yaşıyor. Bu varoluş problemi; sokakta aç yaşayan, evine ekmek götüremeyen, hayatını zaten idame ettiremeyen insanlar için bir şey ifade etmeyebilir çünkü o kendi varoluş problemini yaşıyor. Ancak devlet akli bununla ilgili bir şey yapmalı. Bizler, ‘Bu ülkenin madenleri çıkarılmasın’ demiyoruz ancak çıkarılacaksa bir ağaç yaprağını incitmek şartıyla çıkarılmalı. Biz bu ülkenin doğasına ve gezegenimize böyle bakıyoruz. Dolayısıyla iktidarın ormanlarımızı, derelerimizi korumak gibi bir derdi olmayabilir ama biz bunu korumak için mücadele etmeye devam edeceğiz” diyerek çok önemli mesajlar verdi.

Yaşadığımız İklim Krizi Pandemiden Önemli

2021 yılında iz bıraktığına inanılan üçüncü isim ise çevre ve ekoloji haberciliği denildiğinde akla ilk gelen isimlerden biri olan ve 20 yılı aşkın süredir yazdığı haberlerle halkı aydınlatan Evrensel Gazetesi İzmir Temsilcisi Gazeteci-Yazar Özer Akdemir oldu. Gazetecilik faaliyetleriyle sınırlı kalmayıp halihazırda ekoloji mücadelesi veren insanların, toprağın, suyun içinden Doğa ve Direniş Öyküleri yaratarak Türkiye edebiyatına katkı sağlayan Özer Akdemir'e ödülünü İz Gazete Editörü ve Türkiye Gazeteciler Sendikası İş Yeri Temsilcisi Nil Kahramanoğlu verdi.

İklim krizi konusunun, şu anda tüm dünyanın yaşadığı pandemi felaketinden bile önemli bir konu olduğunu kaydeden Özer Akdemir, kuraklığın iklim krizi ve yanlış su politikaları nedeniyle ciddi biçimde arttığını vurguladı. Efemçukuru'ndaki altın madeni işletmeciliğini, Aliağa'daki demir çelik fabrikalarını ve termik santrallerini, farklı bölgelerdeki taş ocaklarını hatırlatan Akdemir, İzmir'in çok güzel bir kent olduğunu ancak ekolojik anlamda şansız olduğunu vurguladı. Akdemir, "İzmirli bu sorunların üstesinden gelecek mücadele gücünü bulacaktır" diyerek sözlerini tamamladı.

**İZ BIRAKANLAR
ÖDÜLLERİ**

6.

'ÇOCUKLARIMIZ İÇİN KAZANMAK ZORUNDAYIZ'

İz Gazete bu yıl özel bir ismi gündemine alarak 31 Mayıs 2011 yılında Artvin Hopa'da basın açıklaması yaparken polisin sert müdahalesi ve atılan çok sayıda kimyasal gaz sonucunda kalp krizi geçirerek hayatını kaybeden, Karadeniz'in derelerini kurutan HES'lere karşı mücadelesiyle tanınan Metin Lokumcu'ya ödül verdi. Ödülü Metin Lokumcu'nun oğlu Ulaş Lokumcu'ya İz Gazete Yazarı Çelik Özdemir takdim etti.

Ödül konuşmasını kucığında minik kızı Deren Doğa ile birlikte yapan Ulaş Lokumcu, "Eğer biz bu mücadeleyi kazanamazsak benim kızım da sizin çocuklarınız da güzel bir dünyada yaşayamayacak. Benim babam 2011 yılında HES'lere karşı mücadele ederken benim için mücadele etti. Şimdi mücadele sırası bizde. Biz Metin Lokumcu için adalet istiyoruz, davayı 10 yıldır gündemde tutmaya çalışıyoruz. Bugün adalet ne yazık ki sosyal medyada sağlanıyor. O yüzden sizlerden de destek bekliyoruz. Eğer Metin Lokumcu Davası'ndan biber gazının bir kimyasal silah olduğu sonucunu çıkarırsak belki de 2013 yılındaki Gezi Direnişi'nde vefat eden arkadaşlarımız gibi bir daha insanlar ölmeyecek" diye konuştu.

DOĞAYLA UYUM MESAJI

Pek çok çevre katliamına karşı halkın gönüllü avukatlığını yapan Av. Özlem Altıparmak ve Av. Cem Altıparmak çifti de iklim krizine karşı mücadelede iz bıraktığına inanılan isimler oldu. Altıparmak çifti, iklim kriziyle ilgili uluslararası alandaki akademik ve hukuki araştırmaları takip edip bunları da dava dosyalarında kullandıkları ve mücadeleye önemli bir hukuki katkı sundukları için ödüle layık görüldü. Ancak Özlem Altıparmak'ın Kovid-19 testinin pozitif çıkması ve Cem Altıparmak'ın da temaslı olmasından dolayı törende yer alamadı. Altıparmak çiftinin ödüllerini stajyer avukatlar İpek Sezgin ve Ceren Naz Büyükgebiz alırken ödülü İz Gazete Haber Müdürü Şermin Çolak takdim etti.

Altıparmak çifti ise tören için misafirlere şu mesajı ilettiler: "Doğal yaşam alanlarının ve yaban hayatının yok edilmesi, biyoçeşitlilik kaybı, ormansızlaşma, sağlıklı gıdaya erişim zincirlerinin kırılması, atık sorunu ve insan eliyle gerçekleşen iklim değişikliğinin sonuçlarını çok ağır bir biçimde yaşıyoruz. Bu konuda sorumluluğumuzun farkına varmamız ve daha fazla vakit kaybetmeden doğa ve tüm varlıklarla uyumlu bir yaşamı tesis etmemiz gerekiyor. Bu değerli ödülü, doğanın hakları için mücadele eden tüm hukukçular, sivil toplum örgütleri ve halklar adına alıyoruz. Çünkü bizi bu ödüle layık kılan, onların kararlı mücadeleleridir."

İzmir'i Doğasıyla

UYUMLU BİR ŞEHİR YAPALIM

Tunç Soyer
İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı

Sevgili İzmirli, Doğanın şehirlerden, şehirlerin de doğasından uzaklaştığı bir dünyada yaşıyoruz. Günümüzde her on üç dakikada bir canlı türü yok oluyor. İklim krizi gibi geri dönüşü olmayan küresel bir felaketle yüzleşirken; kuraklık, yangın, sel, deprem gibi doğal afetler artık bizleri her zamankinden daha çok yaralıyor. Yaşadığımız şehirler bir parçası oldukları ekosistemden giderek daha da uzaklaşıyor, kirlilik ve adaletsizlik üretiyor. Çünkü ne yazık ki doğamızla uyumlu bir yaşam sürdürmeyi unutmuş durumdayız.

Yalnızca birkaç dakika nefessiz kaldığımızı, ulaşılabildiğimiz su kaynaklarının tükendiğini, bizi doyuran toprağın artık zehirlendiğini ve verimsizleştiğini hayal edelim. Böyle bir yaşam elbette mümkün olmaz. Çünkü bir parçası olduğumuz doğadan ayrı ya da ondan üstün değiliz. Bu güzel gezegen, içinde yaşadığımız diğer tüm canlılarla birlikte bizim yuvamız. Hepimiz bir ve eşitiz.

Artık, çağımızın kendini kaybedercesine büyüyen ve gezegenimizi yok eden anlayışına karşı yepyeni bir bakış açısı, bir çözüm ortaya koymamızın tam vakti. Bu yüzden sizlerden aldığımız güçle diyoruz ki: Başka bir şehircilik anlayışı ve başka bir dünya mümkün!

İzmirimizi doğasıyla uyumlu ve nefes alıp veren döngüsel bir şehir olarak geleceğin örnek şehirlerinden birisi haline getirmek için yorulmadan çalışmaya devam ediyoruz. İzmir'in Doğayla Uyumlu Yaşam Stratejisi ile kentimizi doğal afetlere ve iklim krizine karşı dirençli bir kent haline getiriyoruz. Şehrimizdeki refahı arttırmak ve adil bir şekilde paylaşılmasını sağlamak için attığımız adımlar, her bir vatandaşımız için daha sağlıklı bir doğal ortamda yaşama hakkını da içeriyor. Çünkü yeşil altyapının en temel vatandaşlık haklarından biri olduğunu biliyoruz.

Benzersiz coğrafyasıyla büyük bir ekolojik zenginliğe sahip olan şehrimizdeki her bir canlının yaşam hakkını aynı derecede önemsiyoruz. İşte bu yüzden, biyolojik çeşitliliğin korunduğu, doğasıyla uyumlu, dirençli bir kent inşa ediyoruz. Bu yolla, ekolojisi ve ekonomisi bir arada gelişen bir kentsel tasarıma ortaya koyarak İzmir'i döngüsel şehir ilkeleriyle yönetiyoruz.

Doğamızla, birbirimizle, geçmişimizle ve geleceğimizle uyumu esas alan ve İzmir'in öncülük ettiği CittaSlow Metropol programıyla, şehrimizi döngüsel kültürün ardışık bir halkası olan, döngüsel ekonomiye sahip bir ekosistem olarak kabul ediyoruz ve bütün adımlarımızı bu doğrultuda atıyoruz.

Stratejimiz doğrultusunda doğanın kente nüfuzunu sağlamak için yapıcı çözümler üretiyoruz. İklim krizi ve kuraklığa karşı "Doğal Yeşil" gibi çok önemli bir projeyi hayata geçirerek, İzmir'in kent içerisindeki

yeşil alanlarında, park ve bahçelerinde egzotik türler yerine, bu bölgenin kendi doğal florasını yaygınlaştırıyoruz. Susuz yetişen ve kuraklığa dayanıklı bitkiler aynı zamanda kentin dışındaki sınırlı sayıda doğal alanda yaşamaya çalışan yüzlerce canlı türüne şehrin içerisinde ev sahipliği yapıyor. Parklarımızı belirlediğimiz beş İzmir Rotası ile birbirine ve kent çeperindeki doğal alanlarla bağlayarak doğanın şehre nüfuzunu hızlandırıyor, bir diğer deyişle kent ve kır ayrımını ortadan kaldırıyoruz.

Şehrimizde yaşayan insanların kırsal alanlara erişim hakkını, doğal alanlardaki dengeyi bozmayacak şekilde tasarlayarak 35 adet Yaşayan Park'ı, 2024 yılına kadar hemşerilerimizin hizmetine sunmayı hedefliyoruz. Böylece biyolojik çeşitliliği korumak, tarımsal üretimin desteklenmesini sağlıyor ve vatandaşlarımıza ihtiyaçları doğrultusunda rekreatif kullanım olanağı sunuyoruz.

İzmir sınırlarında belirlediğimiz altı Kadim Üretim Havzası'nda, kent ve kır geçiş sınırında kalan bu kültür mirası alanlarının korunmasını sağlıyoruz. Doğanın döngüsel mantığıyla binlerce yıldır üretim yöntemlerinin sürdürüldüğü, iklim krizine ve kuraklığa dirençli bu alanlarda üretilen ürünlerin değerinin anlaşılmasını sağlayarak üreticimizi destekliyoruz. İzmir Tarımı ile başka bir tarım mümkün diyerek yok-sulluk ve kuraklıkla aynı anda mücadele ediyor, kentimizin döngüsel ekonomisini güçlendiriyoruz.

İzmir'in doğasıyla uyumlu; iklim krizine, doğal afetlere dirençli bir kent haline gelmesi için attığımız tüm bu adımların, daha yaşanabilir bir memleket ve daha güzel bir dünya için önemini biliyor ve çalışmalarımızı bu hassasiyetle sürdürmeye devam ediyoruz. Çünkü doğamızı korumak bizim en büyük vazifemiz. Kuruyan her bir dere, kesilen her bir ağaç, nesli tükenen her bir canlı ile beraber biz de yok oluyoruz.

Gelin, ortak akılla yönettiğimiz bu şehri, geleceğin doğasıyla uyumlu örnek şehirlerinden birisi yapalım. Nazım Hikmet'in "Yaşamaya Dair" şiirinde:

"Yaşamak şakaya gelmez,

Büyük bir ciddiyetle yaşayacaksınız

Bir sincap gibi mesela,

Yani, yaşamın dışında ve ötesinde hiçbir şey beklemeden

Yani, bütün işin gücün yaşamak olacak."

mısralarıyla anlattığı gibi. İzmir'in doğasını ve şehrimizdeki yaşamı sonsuz bir aşk ve ciddiyetle korumak için her zaman görevimin başındayım ve bütün ekibimle bu amaç doğrultusunda İzmir'e hizmet etmeye devam ediyoruz.

Saygılarımla.

15 Yıl Öncesine

Dayanan Bir Hayal:

'Küresel
Isınmaya
Karşı

Küresel
Eylemliliğin
Merkezi
İzmir'

Murat Bakan
TBMM Çevre
Komisyonu CHP
Sözcüsü İzmir
Milletvekili

Ta 15 sene önce o görüşmede anlattığım hayal; "Küresel ısınmaya karşı küresel eylemliliğin merkezi İzmir" projesiydi. O dönem Porto Alegre küreselleşme karşıtlarının merkeziydi. Süreç Porto Alegre'de başlamıştı ve Dünya Sosyal Forumu yapılıyordu. Ben buna öykünerek küresel ısınmaya karşı bir mücadelenin başlaması gerektiğini düşünmüş ve İzmir'in bu iş için doğru kent olduğunu anlatmıştım. İzmir, sadece Türkiye'de değil, dünyada da iklim krizine karşı mücadelenin sembol kentlerinden biri olabilir. Bunu hayal ediyorum.

Yıl 2007... Ülkede gündem seçim... Cumhuriyet Halk Partisi'nden ikinci bölge 11'inci sıra milletvekili adayım... Gençtik, partimiz alt sıralarda milletvekili adaylığına layık gördü.

Aday olmuştuk ama siyaseten fiili olarak anlam ifade etmeyen bir noktadaydık. Biliyorduk, milletvekili olamayacaktık. Ancak bu fırsatı değerlendirdik, kendimizi tanıtmak ve anlatmak için çok çalıştık. Çünkü siyasette görev almak istiyorsanız kendinizi tanıtmamız ve ispatlamanız gerek.

Benim gibi alt sıralarda milletvekili adayı olan başka arkadaşlarım da vardı. O dönem Foça İlçe Başkanımız Osman Mert, daha sonra Karşıyaka Belediye Başkanlığı yapan Hüseyin Mutlu Akpınar ve daha sonra İzmir Baro Başkanlığı yapan Aydın Özcan... Dördümüz alt sıralardan aday olmuş -ve seçilemiş- genç milletvekili adayydık. Seçimlerden sonra kendi aramızda istişareler yaptık: Kendimizi nasıl anlatabiliriz? Siyaset yapacak kanalları ve alanları nasıl oluşturabiliriz? Tartıştık, konuştuk ve Ankara'ya genel merkeze gitmeye karar verdik.

Dönemin Genel Başkanı Deniz Baykal ve Genel Sekreteri Önder Sav ile görüşecek, projelerimizi anlatacaktık.

Herkesin kafasında anlatacakları belliydi. Aydın Özcan;

• Batı Trakya Türkleri ile organik bağı olan tek kişinin kendisi olduğunu, ailesinin orada olduğunu ve bu konuda siyasal çalışmalar yapabileceğini anlatacağı. Hüseyin Mutlu Akpınar; örgütten gelen bir siyasetçi olduğu için daha çok örgütle ilgili düşüncelerini paylaşmak istiyordu. Ben de bir hayalimi anlatacaktım.

• Ankara'ya gittik. Temmuz 2007'deki seçimden sonraki Eylül... Ta 15 sene önce o görüşmede anlattığım hayal; "Küresel ısınmaya karşı küresel eylemliliğin merkezi İzmir" projesiydi.

• O dönem Porto Alegre küreselleşme karşıtlarının merkeziydi. Süreç Porto Alegre'de başlamıştı ve Dünya Sosyal Forumu yapılıyordu. Küreselleşme karşıtları bir mücadele alanı yaratmışlardı. Bu işin ilk başladığı yer de Porto Alegre idi. Ben buna öykünerek küresel ısınmaya karşı bir mücadelenin başlaması gerektiğini düşünmüş, o dönemin Genel Başkanı ve Genel Sekreteri'ne İzmir'in bu iş için doğru kent olduğunu, küresel ısınmaya karşı küresel eylemliliğin merkezinin İzmir olabileceğini anlatmıştım.

• Aradan uzuuun yıllar geçti...

• Bugün İzmir Milletvekiliyim, Çevre Komisyonu Üyesiyim ve Komisyonun Cumhuriyet Halk Partisi sözcüsüyüm.

• Yani 15 yıl önce hayal ettiğim işi yapmak için mücadele ediyorum özünde ama dünya artık çok daha kritik bir noktada... O zaman hayal edemediğimiz kadar zor işimiz! Şimdi dünyanın ısınmasını 1,5 santigrattın altında tutmak zorundayız. Hiç kolay değil... Bununla ilgili tüm dünya, tüm insanlık mücadele ediyor. Biz de mücadele ediyoruz.

14 Ocak 1990 – Termik santrallere karşı 'At Arabalı Yürüyüş', gazete manşetleri "Yeşile deh, kirliliğe çüş"

6 Mayıs 1990 – Aliğa termik santrali projesini protesto etmek için İzmir'den Aliğa'ya kadar yol boyunca on binlerce kişi ile insan zinciri oluşturulmuştu.

Çocuklar, dönemin Enerji Bakanı Fahrettin Kurt'a pankartlarla sesleniyor: "Biz salıncaklarımızı kuracak ağaç istiyoruz."

Dönemin Bakırçay Belediyeler Birliği Başkanı Hakkı Ülkü, yerel bir gazetede: "Aliğa ve çevresi yaşanabilir olmaktan çıkıyor" diyordu.

Fotoğraflar: Ümit Oran

Bugün hayal ettiğimiz konuya kaldığımız yerden devam ediyoruz. Ancak bir fark var! O zaman Türkiye de dünya da bu konunun önemiyetinin farkında değildi. Artık herkes bu konuyu ciddiye alıyor. Konuyla ilgili yapılan kamuoyu araştırmalarında da gençlerin, yetişkinlerin ciddi oranda iklim krizi ile ilgili endişelerinin olduğunu görüyoruz.

Ben, hali hazırda yaptığım görevle, bu mücadeleyi sürdürmek için elimden gelen her şeyin fazlasını yapma gayretindeyim. İzmir artık sadece Türkiye'de değil, dünyada da iklim krizine karşı mücadelenin sembol kentlerinden biri olabilir. Bunu hayal ediyorum.

Şu anda İzmir'de benim dışımda Çevre Komisyonu Üyesi olan Mahir Polat ve Ednan Arslan milletvekili arkadaşlarım var. Onlar da aynı mücadeleyi aynı azim ve kararlılıkla sürdürüyorlar.

O zaman 'küresel ısınma' olarak tanımladığımız, şu anda bambaşka bir boyuta gelerek 'iklim krizi' olarak ifade ettiğimiz bu acil durumla mücadele eden, dünyayı takip eden, sürdürülebilir tarım, su kaynaklarının verimli kullanılması, kentin karbon emisyonunun düşürülmesi ve 'karbon nötr kent' olma gibi çalışmalar yapan ve çok ciddi adımlar atan Belediye Başkanımız Tunç Soyer var.

Ve geçmişten bugüne İzmirliilerin direniş ruhu var!

Henüz 18 yaşındaydım, katıldığım ilk çevre eylemiydi ve zincirin bir halkasıydım. "Türkiye'nin ilk büyük çevre eylemi" olarak tarihe geçen Aliğa'da termik santrale hayır eyleminden bahsediyorum. Aliğa'da 1989 yılında "Doğadaki soykırıma hayır" pankartıyla başlayıp günlerce süren, İzmir'den Aliğa'ya kadar yol boyunca on binlerce kişinin ele ele tutuşarak insan zinciri oluşturduğu ve kazanımla sonuçlanan "termik santrale hayır" eyleminden başlayan direniş sürüyor. İzmirliilerin direniş bugünkü Efemçukuru'nda, Balıklıova'da, Karakuyu'da, Gökçealan'da, Orhanlı'da, Kartal Dağı'nda, Sığacık'ta, Ovacık'ta, Karaburun'da ve tüm İzmir'de!

Bu hayali gerçekleştirebilmek için en uygun siyasi iklime sahibiz. İzmir, bu hayali gerçekleştirebilecek vizyona, olanaklara ve ruha sahip. Bunu hep birlikte yapabiliriz!

Ege Bölgesi'nde Üç Çevre Direnişi, Üç Mücadele Deneyimi

Özer AKDEMİR
Gazeteci ve Yazar

Doğaya yönelik kapitalist barbarlığın en çok saldırdığı, yağmaya giriştiği bölgelerin başında hâlâ Ege geliyor ve ekolojik mücadelenin yüreği de dolayısıyla Ege'de atıyor. Bu yazıda Ege Bölgesi'ndeki hali hazırda devam eden üç farklı çevre direnişi ile bu direnişlerin ekoloji mücadelesinde yarattığı tartışmalara dair kısa bir değerlendirmeye yer vereceğiz.

Ege Bölgesi, Türkiye'deki ekolojik sorunlara yol açan sermaye saldırılarından en çok nasibini alan bölgeler arasındadır. Geçmişten günümüze Ege Bölgesi'ndeki madencilik, enerji, çarpık kentleşme ve turizm adı altındaki kıyı yağması gibi talan politikaları özellikle AKP hükümetleri döneminde her geçen gün arttı. Buna karşı yerelerde yurttaşların, köylülerin yaşam alanlarını koruma mücadelesi de saldırılara paralel bir gelişim gösterdi. Öyle ki Türkiye'deki ekoloji mücadelelerinin 'bir grup çevreci - küçük burjuva' diye küçümsenen bir biçimden, binlerce köylünün sahiplendiği kitlesel bir halk hareketine evrilmesinde de Ege Bölgesi'ndeki mücadeleler belirleyici oldu. Bugün ülkenin dört bir yanında, sermayenin şu ya da bu proje adı altındaki doğa yağmasına yönelik gelişen yerel ekolojik direnişler Bergama köylülerinin, ondan da önce Aliağa'da yapılmak istenen termik santrale karşı İzmir'den Aliağa'ya uzanan insan zincirlerinin mücadele geleneğini devralmışlardır. Günümüzde de bu mücadele geleneği benzer şekilde devam etmektedir. Doğaya yönelik kapitalist barbarlığın en çok saldırdığı, yağmaya giriştiği bölgelerin başında hâlâ Ege geliyor ve ekolojik mücadelenin yüreği de dolayısıyla Ege'de atıyor.

Bu yazıda Ege Bölgesi'ndeki hali hazırda devam eden üç farklı çevre direnişi ile bu direnişlerin ekoloji mücadelesinde yarattığı tartışmalara dair kısa bir değerlendirmeye yer vereceğiz.

1. AKBELEN ORMANI DİRENİŞİ:

Muğla'daki termik santrallere yakıt sağlayan açık linyit ocağı 1979 yılından bu yana ÇED'den muaf bir şekilde faaliyetini sürdürüyor. 15 kilometreyi bulan uzunluğuyla kömür ocağı on binlerce dönüm orman ve tarım alanını yutarak faaliyetini sürdürüyor. Termik santraller 2014 yılında özelleştirilerek özel sektöre devredilirken hâlâ ÇED yapmadan kapasite artışına gitmeye çalışıyor. Yeniköy-Kemerköy termik santralinin kapasite artışı ile birlikte madene yeni saha açma çalışmaları 740 dönümlük Akbelen Ormanı'nın madene tahsis edilmesiyle farklı bir boyuta evrildi. Köylerinin bir bölümünü ve komşu köyleri kömür madenine kurban veren İkizköylüler iki yılı aşkın bir zamandır direniyorlar. Mart 2021 tarihinden bu yana ormanın kesimi için çalışmalar yürüten Milas Orman İşletme Müdürlüğü ekiplerine İkizköylüler izin vermiyor. Aynı ormanı 2019 yılında da kesmek isteyen OGM'nin yine İkizköylülerin direnişini geçememesi üzerine orman 2020 kesim programından çıkarılmak zorunda kalmıştı. Akbelen ormanında İkizköylüler başta olmak üzere yaşam savunucuları aylardır ormanın kesimine engel olabilmek için çadırlarda nöbet tutuyorlar.

Akbelen Ormanı'nın Limak Holding'e ait Yeniköy-Kemerköy Termik Santrallerine kömür temini için kesilmesine karşı köylüler ve yaşam savunucularının açtıkları davalarda geçtiğimiz ağustos ayında Muğla 1. ve 3. İdare Mahkemeleri orman kesimi ve termik santral entegre tesis ÇED muafiyeti davalarında yürütmeyi durdurma kararı vermişti. Bu mahkeme kararlarına rağmen termikçi şirkete güvenmediklerini belirten yaşam savunucuları nöbeti bırakmayacaklarını açıkladılar. Çadır nöbeti şu ana kadar kar-kış, yağmur çamur demeden devam ediyor.

Son gelinen noktada; 2020 yılı aralık ayında İkizköylülerin mahkemeye başvurması üzerine Muğla 3. İdare Mahkemesi farklı ruhsat alanlarının birleştirilerek maden kapasite artırımı projelerinin ÇED mevzuatından kaçırıldığı iddiasını yerinde incelemek için İkizköy Linyit İşletmesi'nde keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmasına karar vermişti. 7 Eylül 2021 tarihinde yapılan ve mahkeme heyetinde bulunan bir hâkimin avukatlara hakaretleri nedeniyle itiraz edilen bilirkişi keşfi iptal edildi. Bilirkişi keşfi, 1 Mart 2022 tarihinde tekrar yapıldı. Tam bilirkişi keşfinin yapıldığı gün Resmi Gazete'de Zeytin Yasası'nı işlevsiz kılacak bir yönetmelik değişikliği yapıldı. Enerji gereksinimi gerekçesi ile zeytinlik alanlarda bulunan madencilik faaliyetlerine izin veren yönetmelik değişikliğine kamuoyunun tepkisi sert oldu. Daha önce defalarca değiştirilmek istenen, ortadan kaldırılmak istenen Zeytin Yasası bu sefer yönetmelik değişikliği ile işlevsiz hale getirilmek isteniyor. Akbelen bilirkişi keşfi sonrası yapılan açıklamalarda da bu duruma dikkat çekildi. Ayrıca yazıyı hazırladığımız şu günlerde bu yönetmelik değişikliğinin kaldırılmasına dönük ülke içinde ve TBMM'de ciddi bir muhalefet olduğunu da ekleyelim.

2. KARTAL DAĞI MADEN VE RES DİRENİŞLERİ

İzmir'in Tire ve Aydın'ın Germencik ilçeleri arasındaki Kartal Dağı eteklerinde yaşayan köylüler, son bir senedir talana karşı mücadele veriyor. Kartal Dağı'nda işletilmek istenen mermer ocağı yöre köylülerinin kararlı tepkileri sonrası ÇED süreci iptal edilerek sonlandırıldı. Küçük Menderes ovasına tepeden bakan, yörenin içme suyunun geldiği, bölge tarımı ve hayvancılığının can damarı sayılan Kartal Dağı'nda tamamı ormanlık bir bölgede işletilmek istenen mermer ocağının ruhsat alanında aynı zamanda arkeolojik kalıntılar bulunuyordu.

İzmir ve Aydın il sınırında yer alan Kartal Dağı, mermer ocağının iptal edilmesi haberine sevirmeden bu sefer de RES direkleri dikileceği haberi ile sarsıldı. Sabancı Holding'in Ege'deki 5 ilin farklı yerinde işletmek istediği RES projelerinden birisi olan Kartal Dağı RES projesi ile ilgili Büyükkale köyünde yapılan ÇED halkın katılımı toplantısında yöre halkı RES'leri istemediklerini açıkça ortaya koydular. Öte yandan toplantıya katılan çevre platformları ve belediye yetkililerinin "Yenilenebilir enerjiye karşı değiliz, burada yapılmasına karşıyız" diye başlayan konuşmaları, Kartal Dağı'nın doğal, kültürel, tarihi dokusunu anlatarak şirketi burada RES yapımından vazgeçirmeye iknaya yönelik üslupları da eleştirilmesi gereken bir tutum olarak göze çarptı. Sermaye karşısında bu uzlaşmacı ve ikircikli tutum RES'lerin Kartal Dağı'nın tepelerine kurulması yolunu açabilecek bir stratejik hata gibi görünüyor. Çünkü "Kartal Dağı kurtulsun da gerisi bizi ilgilendirmesiz" anlayışı ile ne Kartal Dağı kurtulabilir ne de diğer mücadelelerle dayanışma sağlanabilir. "Dağın öte yüzü bizi ilgilendirmesiz" demek bir anlamda dağın o yanının size destek vermesine de kapıyı kapatan, mücadeleyi yalnızlaştıran bir yaklaşım aynı zamanda.

AKBELEN ORMANINI VERMEYECEĞİZ

DAĞYENİ KÖYLÜLERİNİN ÖRNEK MÜCADELESİ

Buna karşın Kartal Dağı'nın Aydın yüzüne bakan yamaçlarındaki Dağyeni köylülerinin MTA tarafından yapılan maden sondajlarına karşı verdikleri tepki ve direniş kararlılığı son dönemde ekoloji mücadelesi nasıl verilmeli sorusunun da en güzel yanıtı olabilecek nitelikte. Dağyeni köyünün incir bahçelerinin ortasında başlayan maden sondajlarına karşı köylüler üç gün boyunca kitlesel eylem yaptılar. Maden sondajlarına yürüyerek, sondaj yapan ekipleri kuşattılar ve çalışmalarına şiddete başvurmadan gösterdikleri tepkilerle engel oldular. Alanda çadır kurarak nöbet tutmaya başladılar. Sonuç olarak işi hukuka, bürokratlara bırakmadan, milletvekillerine rica minnet etmeden, şirket yetkililerini iknaya çalışmadan kendi göbeklerini kendileri kestiler. Anayasa'nın tanıdığı hakkı sonuna kadar kullanarak çevrelerini, çocuklarının geleceklerini korudular.

Her fırsatta hakkını arayanları "Bozguncu, çapulcu, terörist" ilan eden, "Sokağa çıkanları ezeriz" diye gözdağı veren siyasi iktidara, öbür tarafta "Aman sokağa çıkılmasın provokasyon olur, sandığı bekleyelim" diyerek bu iktidarın çizdiği sınırlar karşısında bir anlamda hizaya gelen muhalefete de en güzel yanıtı verdi Dağyeni köylüleri. Anayasal haklarını tartışma konusu bile etmeden, kararlılıkla kullanıp, hak nasıl alınır, yaşam nasıl savunulur herkese gösterdiler.

Halkın anayasal sağlıklı çevrede yaşama hakkı kapsamında meşru müdafaasının oluşması için çaba sarf etmek, bunun için de fiili direnişi örmeye çalışmak, tüm bunlar yapılırken hukuksal süreci bu kitlesel direnişi desteklemek için sürdürmek ekoloji mücadelelerinde sonuç alıcı sürecin temel taşlarını oluşturuyor. Bunun en son örneği Dağyeni köylülerinin başarıyla sonuçlanan mücadelesi...

3. ÇUKURALAN ALTIN MADENİ VE HUKUKUN SINIRLARI

İzmir'in Dikili ve Bergama ilçeleri arasında, 'ekolojik hassas bölge' olarak nitelenen Kozak Yaylası'nda faaliyet gösteren Koza Altın Şirketi'ne ait Çukuralan altın madenine mahkemenin 'iptal' kararlarına rağmen bir kez daha 3. kapasite artışı 'ÇED olumlu' raporu verildi. Oysa, 2020 yılının mart ayında madenin kapasite artışı ÇED'i mahkeme tarafından ikinci kez iptal edilmiş, ÇED'siz kalan madenin kapatılması için İzmir Valiliğine başvuru yapılmasına rağmen 2009/7 Genelgesi uyarınca yeni "ÇED olumlu" raporu verilmesini hukukçular, "Genelge Anayasa'yı yendi" diye değerlendiriyorlar.

10 yılı aşkın bir zamandır faaliyetine devam eden Çukuralan Altın Madeni halkın kitlesel karşı duruşunun olmadığı yerlerde tek başına hukukla yaşam alanlarını korumanın ne kadar güç hatta olanaksız olduğunu gösteren en iyi örneklerden birisi.

Yıllarca süren, yoksul köylülerin, emekçi halkın üçer beşer kurşun toplayarak kıt olanakları ile açabildiği mahkemenin sonucu kazanılan dava sonuçlarının yok sayılarak şirketlere yargının iptal ettiği izni yeniden verilmesi anlamına geliyor bu genelge. Bir anlamda AKP'nin sermayeye lütfu! Çukuralan'a Bergama Belediyesi'nin dava açtığı yıllarda (Yerel seçimlerde AKP kazanınca belediyenin yaptığı ilk işlerden birisi davadan çekilmek oldu) avukatlığını yapan Serdar Sinan'ın deyimini ile "bir maymuncuk" gibi açmadığı kapı yok bu genelgenin! Sinan, "Mevcut durumda bu genelge bir şekilde ortadan kaldırılmadıkça çevre davalarında alınan kararlar birer Pirus Zaferi olmaktan öteye gidemiyor" diyor haklı olarak. Yani yıllarca süren hukuk mücadeleleri, duruşmalar, keşifler, bilimsel raporlar vs. ile kazanılan mahkeme kararının bir anlamı olmadığını ortaya koyuyor bu cümle. Aslında bir anlamda Sisyphos efsanesindeki gibi onca emekle omuzlayarak dağın doruğuna çıkardığınız kayanın tam zirveye vardım derken

tekrar dağın eteklerine yuvarlanması gibi bir şey olan biten.

Ekoloji mücadelesinde yıllarca hukuksal mücadelenin diğer mücadelelerin önünü açtığını, hatta bu mücadelelere meşruiyet kazandırdığını ile süren hukukçuların bile "Eğer bu karar da madeni kapatmazsa çevre hukukunun koruyuculuğu kalmamış demektir" sözleri de son mahkeme kararının hiçbir işe yaramaması ve madene yeniden ÇED raporu verilmesi ile bir itiraf cümlesi niteliğine büründü. "Genelge Anayasa'yı yendi" denmesine rağmen yine de hukuktan umut kesilmediğini, umutların bu sefer de 2009/7 genelgesinin iptali için AİHM'e açılan davanın sonucuna bağlandığını da ekleyelim.

Memlekette hukuk ve adalet adına tüm yaşanan olumsuzluklara, bırakın mahkeme kararlarını, AYM ve AİHM kararlarının bile uygulanmadığı onlarca örnek ortadayken hâlâ başka bir mahkemenin kararından medet ummanın kitlelere boş ümit vermekten öte bir anlamı olabilir mi? "İyi de ne yapalım? Hukuktan tamamen vaz mı geçelim?" cümleleri gelir bu eleştirilerin ardından. Tıpkı, "Termik-nükleer yapmayalım da elektriksiz mi kalalım?" yaklaşımı gibi. Oysa kimsenin hukuktan vazgeçelim, elektriksiz oturalım dediği yok. Sonucun daha baştan belli olduğu bir oyunu oynamayı reddetmek, oyunun kurallarının değişmesi için mücadele etmek, denilen bu.

Yaşanan deneyimler sonrası şunu söyleyebiliriz; "Zor oyunu bozar" diyerek, halkın anayasal sağlıklı çevrede yaşama hakkı kapsamında meşru müdafaasının oluşması için çaba sarf etmek, bunun için de fiili direnişi örmeye çalışmak, tüm bunlar yapılırken hukuksal süreci bu kitlesel direnişi desteklemek için sürdürmek ekoloji mücadelelerinde sonuç alıcı sürecin temel taşlarını oluşturuyor. Bunun en son örneği Dağyeni köylülerinin başarı ile sonuçlanan mücadelesi...

İklim Krizine

Hukuk Penceresinden Bakmak

Av. Özlem Altıparmak ve
Av. Cem Altıparmak yazdı...

“Doğa ile uyumlu, türler arası eşitliği gözetilen bir yaşamın yollarını hep birlikte aramamız gerekiyor. İnsanı merkezine alan bir çevre anlayışından ziyade doğayı merkezine alan bir hak anlayışıyla yaşamı ve hukuku yeniden ele alıp kurgulamamız şart. Aksi halde bu krizlere kalıcı çözümler bulamayız ve sadece kaçınılmaz sona doğru giden süreyi uzatabiliriz.”

Pandemi süreci nasıl sadece sağlıkla ilgili bir mesele olmadıysa, iklim krizi de benzer şekilde etkileyecek bizleri. Yoksullar, kentin çeperinde yaşayanlar, çocuklar, kadınlar, engelliler bu krizden en çok etkilenen kırılgan gruplar olacak. Krize karşı bir uyum politikası benimsemek ve krizi tersine çevirecek yöntemler konusunda radikal adımlar atmak için daha fazla kaybedecek vaktimiz yok.

İklim değişikliği dediğimizde aklımıza bir kriz ve felaketten ziyade, mevsimsel bir değişiklik geliyor. Havalarda artık biraz daha sıcak geçeceğini ama teknoloji ile bu durumla baş edebileceğimizi düşünüyoruz. Oysaki dünya sıcaklığının ortalama iki derece ve üzerinde artması, beraberinde hiç de hazırlıklı olmadığımız afetler, kuraklık, yoksulluk ve daha pek çok felaket demek. Geçtiğimiz yaz yaşadığımız yangınlardaki çaresizliğimizi düşünmek bile yaklaşan tehlikenin boyutları hakkında bize fikir verebilir. Ateşimiz yükseldiğinde nasıl yüzümüzü yıkamak, soğuk ortamda kalmak bir çözüm değilse, yerküremiz ısındığında da benzer bir durum söz konusu olacak. Bulacağımız geçici çözümlerin hiçbiri gerçek anlamda etkili olmayacak.

VAKİT KALMADI!

İklim değişikliğini, hayatımızın her alanını etkileyen ve insan haklarına dair bir mesele olarak düşünmeliyiz. Yaşadığımız pandemi süreci nasıl sadece sağlıkla ilgili bir mesele olmadıysa, iklim krizi benzer şekilde etkileyecek

bizleri. Yoksullar, kentin çeperinde yaşayanlar, çocuklar, kadınlar, engelliler bu krizden en çok etkilenen kırılgan gruplar olacak. Krize karşı bir uyum politikası benimsemek ve krizi tersine çevirecek yöntemler konusunda radikal adımlar atmak için daha fazla kaybedecek vaktimiz yok.

Bizzat bizim tarafımızdan yaratılan bir krizin sonuçlarıyla yüzleşiyoruz. Fosil yakıtları kullanarak sera gazı salınımıyla iklim değişikliğine sebep oluyoruz. Sistemin yarattığı bir iklim krizi bu, ancak insan olarak bizim tüketim alışkanlıklarımız ve seçimlerimiz de bu krizi gittikçe derinleştiriyor.

Sadece iklim krizi değil yaşadığımız. Türleri yok edip, habitatı tahrip ederek sebep olduğumuz bir biyoçeşitlilik krizinin de içindeyiz. Kendi türümüz dışındaki her canlıyı ve hatta doğayı tahakkümümüz altına almaya çalışıyoruz. Kontrol edemediğimiz ve bize faydası olmayan şeyleri yaban olarak niteliyor, onlara bir değer ve yaşam hakkı vermiyoruz. Avcılıkla, endüstriyel hayvancılıkla, vahşi sulama yöntemleri ile doğayı ve kendi dışımızda milyonlarca yıldır var olan tüm canlı yaşamını yok ediyoruz.

DOĞA ADETA KUSUYOR

Atık krizi, son dönemde gittikçe artan şekilde duyduğumuz bir başka sorun. Okyanuslarda yüzen plastiklerin bir ada oluşturduğu, mikroplastik kirliliği nedeniyle Akdeniz'in can çekiştiği, derin deşarj yöntemiyle denizlerimizi müsilaja teslim ettiğimiz bir döneme tanıklık ediyoruz. Tükettiğimiz şeyler neticesinde oluşan atıkları artık bu dünya kaldıramıyor. Doğamız adeta kusuyor bu atıkları ve yardım istiyor.

HUKUKUN PAYI NE?

Peki, bu krizlerde hukukun payı nedir ve hukuk nerede durur? Çevre hukukunun gelişimine baktığımızda, insanın zarar görmesi ekseninde şekillendiğini görürüz. 1952'de Londra'da "Londra Sisi" diye bilinen hava kirliliği meydana gelir ve sis nedeniyle beş gün içinde dört bin kişi ölür. Ardından temiz hava hareketi konuşulmaya başlanır ve Temiz Hava Yasası gibi çevreye dair çeşitli hukuki düzenlemeler gündeme gelir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si gibi uluslararası hukuk düzenlemelerine baktığımızda yaşam hakkı, mülkiyet hakkı gibi hakların, çevre hakkına kıyasla çok daha önce tanındığını görürüz. Üçüncü kuşak bir hak olarak kabul edilen çevre hakkı, bir dayanışma hakkıdır. Tıpkı barış hakkı gibi sadece devletin çabasının yetmediği, tüm insanların ve devletlerin birlikte hareket edip dayanışarak koruması gereken haklardandır.

Tüm haklar gibi çevre hakkı da zaman içinde gelişme göstermiştir. Stockholm Bildirgesi ile başlayan hukuk serüveni boyunca pek çok farklı bölgesel ve uluslararası sözleşme düzenlenmesine rağmen, mevcut politikalara baktığımızda etkili ve bağlayıcı sonuçlar alınmadığını görürüz. Türkiye'nin geçtiğimiz Ekim ayında taraf olduğu Paris İklim Anlaşması ekseninde gelişen müzakere süreçleri ve atılan adımlar sorunlara kalıcı ve etkili çözüm üretmekten ne yazık ki oldukça uzaktır.

Kendi eylemlerimizin sonuçlarını hesaba katarak yeni bir yaşam tesis etmediğimiz sürece, bu krizlere bir çözüm bulmamız mümkün değil. Doğayı bir kaynak, insanı da doğa üzerinde sınırsız hak sahibi gören anlayış ile sürdürülebilir gelecek inşa etmemiz olanaksız. Yaşam hakkı sadece bizler için değil, gelecek nesilleri de kapsayacak şekilde yorumlanmalı. Sürdürülebilir olmayan bir kalkınma ve ekonomi odaklı bir gelişimin hem insanlığı hem de dünyayı hızlı bir yok oluşa götüreceğinin farkında olmalıyız.

Doğa ile uyumlu, türler arası eşitliği gözetilen bir yaşamın yollarını hep birlikte aramamız gerekiyor. İnsanı merkezine alan antroposantrik bir çevre anlayışından ziyade, doğayı merkezine alan ekosantrik bir hak anlayışıyla yaşamı ve hukuku yeniden ele alıp kurgulamamız şart. Aksi halde bu krizlere kalıcı çözümler bulamayız ve sadece kaçınılmaz sona doğru giden süreci uzatabiliriz.

İzmir'in Doğayla Uyumlu YAŞAM STRATEJİSİ

Güven Eken & Prof. Dr. Koray Velibeyoğlu

Bizden önceki toplumlar; doğanın döngülerinin farkında olmuşlar, bu döngüyle birlikte hareket etmeyi öğrenmişlerdi. Ancak endüstrileşme ve ticarileşme ile birlikte doğa kültür ilişkileri son iki yüzyılda daha çok kentleşme ve onun sorunları ile mücadele üzerinden kavranmaya başladı. Şehir ve kırsal alanlar birbirinden ayrı algılandığı, kentleşmenin kırsal alanlar üzerinde yayılarak egemenlik kurduğu, doğanın kontrol altına alınmaya çalışıldığı yakın geçmiş ise kent-doğa karşıtlığı ile karakterize oldu. İnsan merkezli bakış açısının en üst noktaya ulaştığı Antroposen Çağı'nda ise doğal kaynakların tükenme noktasına gelmesi, diğer sorun ve kriz alanları ile birleşmesiyle yeni yaklaşımlara ihtiyaç duyulmaya başlandı.

Dolayısıyla, artık doğa ile birlikte yeniden bir arada olmanın, yani doğa ile uyumun başka bir formu

gelişmeye başladı. Zihnimizde, doğayla olan bağlantının korunması için CittaSlow ve adil ticaret, coğrafi işaret, yavaş gıda hareketi gibi yepyeni alanlar açıldı. Şimdilerde ise uyumun ötesinde tüm bu karşıtlıklara dayalı algıları ortadan kaldıracak, yaşam bütünlüğünü yeniden kuracak, radikal yeniliklerle, kentlerimizi yeniden doğa esaslı bir yaşama geçirmeliyiz.

Bu düşünceyle, İzmir'in iklim kriziyle mücadele etmek ve doğayla uyumlu bir şehir olmak için temel stratejisi "Kentsel ve kırsal alanın yönetimine dair fiziki, ekonomik ve kültürel planları ortaklaştırmak" şeklinde tarif edilmiştir. Bu stratejinin temel amacı, kentsel peyzaj ve kırsal peyzaj gibi iki ayrı parçadan bahsetmek yerine kentleri ekosistemin bir parçası olarak tasarlayıp, doğal ve kültürel değerlerini yaşamın akışı içinde bir araya getirmektir. İzmir'in 2020'de gerçekleştirdiği Avrupa Yeşil Başkent başvurusunun özünde de, yine bu temel strateji yer almaktadır.

İzmir'in iklim kriziyle mücadele etmek ve doğayla uyumlu bir şehir olmak için temel stratejisi "Kentsel ve kırsal alanın yönetimine dair fiziki, ekonomik ve kültürel planları ortaklaştırmak" şeklinde tarif edilmiştir. Bu stratejinin temel amacı, kentleri ekosistemin bir parçası olarak tasarlayıp, doğal ve kültürel değerlerini yaşamın akışı içinde bir araya getirmektir.

Fotoğraf:
Mahmut Koyaş

Kentsel esnekliğin olmadığı geleneksel şehir planlama anlayışının aksine, İzmir, yaşamın kentsel ve ekolojik katmanları arasında incelikli bir ilişki kurmayı hedeflemektedir. Bu bütünleşik bakış açısı, yalnızca mekânların değil, kent ve kırsal arasındaki ekonomik ve kültürel ilişkilerin de döngüsel tasarımını kapsamaktadır.

İzmir'in yukarıda tarif edilen temel stratejisi ve döngüsel şehir ilkeleri doğrultusunda üç sonucun kümülatif olarak ortaya çıkması hedeflenmektedir:

- Doğal afetlere dirençli bir şehir olmak.
- Refahı artırmak ve adil paylaşımını sağlamak.
- Biyolojik çeşitliliği korumak.

İzmir'in Doğayla Uyumlu Yaşam Stratejisi, yukarıdaki bölümlerde bahsi geçen tüm çalışmaların bir özetini sunarak İzmir'in "doğa ve iklim eyleminin" dört temel adımını sunmaktadır: (i) Doğanın şehre nüfuzunu sağlamak, (ii) insanların kırsal alana nüfuzunun doğayla uyumunu sağlamak, (iii) döngüsel ekonomiyi teşvik etmek ve (iv) kentle kırsal kültürleri arasındaki bağları güçlendirmek.

(I) Doğanın şehre nüfuzunu sağlamak

Bu adımın altında, doğa kültür karşıtlığına ve ayırımına dayalı kentleşme modellerinden farklı olarak şehrin etrafındaki doğal bitki ve hayvan türlerinin, suyun ve diğer doğal varlıkların şehrin içine nüfuz etmesi için mekanizmalar önerilmektedir. Bunu başarmak için, bahçelerden sokakların ağaçlandırmasına, kentsel açık alanlardan bölgesel parklara kadar ekolojik süreklilik gösterebilecek bir dizi peyzaj alanı birbiriyle ilişkilendirilmektedir. Kentin içi yeşil alanlarda egzotik bitki türleri yerine, tümüyle Akdeniz'in ve İzmir bölgesinin doğal florasının kullanılması hedeflenmektedir. 2021'den itibaren

Zihnimizde, doğayla olan bağlantının korunması için CittaSlow ve adil ticaret, coğrafi işaret, yavaş gıda hareketi gibi yepyeni alanlar açıldı. Şimdilerde ise uyumun ötesinde tüm bu karşıtlıklara dayalı algıları ortadan kaldıracak, yaşam bütünlüğünü yeniden kuracak, radikal yeniliklerle, kentlerimizi yeniden doğa esaslı bir yaşama geçirmeliyiz.

baren İzmir kent içi florasının iklime dirençli ve yerel türlerden oluşması için kapsamlı bir program başlatılmıştır.

(II) İnsanların kırsal alana nüfuzunun doğayla uyumunu sağlamak

Bu adım, kent çeperindeki ekosistemleri koruyarak kentlinin erişimine açmak ve ortak yaşam pratikleri oluşturmak anlamına gelmektedir. İzmir'in önemli bir kısmı tabiat parkları, özel çevre koruma alanları gibi farklı statülerde doğa koruma alanlarından oluşmaktadır. Ancak, bu alanlarla İzmirli vatandaşların arasındaki ilişkiyi kuracak sistemler henüz örülmemiştir. İzmirli vatandaşların bu alanlara gidip, dinlenmeleri için, doğaya dokunmaları için, çocukların doğayı tanıması için, sağlıklı beslenmeleri ve diğer canlıların yaşam hakkını tanımaları için gerekli mekanizmalar kurulmamıştır. Bu adım, insanların yaban hayatıyla ilişki kurabildiği, biyolojik çeşitliliği gözlemleyebildiği, tarımsal uygulamaları deneyimleyebildiği farklı kırsal alan ve yeşil alan tasarımlarını kapsamaktadır.

(III) Döngüsel bir ekonomiyi teşvik etmek

Kent ve kırsal arasındaki ayrımı ortadan kaldırarak ekonomik dirençliliği geliştiren bu adım, doğa esaslı ve çok işlevli kırsal alan planlama ve kullanım pratiklerini içermektedir. İzmir Tarımı çerçevesinde kuraklıkla ve yoksullukla aynı anda mücadele etmek, biyo-bölge esaslı kırsal havza planlaması yapmak, doğasıyla uyumlu imar anlayışıyla kırsal alanda hangi faaliyete, ne şekilde izin verilebileceğini planlamak ve geri dönüşüm gibi birçok çalışma bu başlık altında yer almaktadır.

(IV) Kent ve kırsal kültürleri arasındaki bağları

güçlen-dirmek

Bu son adım, İzmir'in 8500 yıllık tarihin-den gelen liman kenti ve metropol kültüründen, geniş bölgesel peyzajına uzanan fiziksel ağlar kurarak; kültürel anlamda birbirinden kopuk farklı toplulukları birbiriyle buluşturmayı kapsamaktadır. Bunu yaparken doğayla uyumlu, ekolojik ayak izi düşük yaya ve bisiklet odaklı sürdürülebilir erişimi ön plana almaktadır.

Nihayetinde, tüm bu adımlar doğa kültür ilişkilerinde yenilikçi ve birleştirici bağlantılar kurmayı; İzmir'in dirençli, refahı yüksek ve aynı zamanda biyolojik çeşitliliğini koruyan döngüsel bir şehir olmasını hedeflemektedir.

Doğa ile iç içe yaşamın var ettiği kadim bir kültüre ve uygulama pratiklerine sahip İzmir, bu birikimini dünya kentlerine aktarmak ve onlardan öğrenmek konusunda büyük bir heyecan ve kararlılığa sahiptir. Bu dönüşüm, İzmir'in kadim yaşam kültürünü yeniden keşfetmesi ve günümüz koşullarına göre yorumlaması ile mümkün olabilir. İzmir şehrinin temel motivasyonu, yalnızca insan yaşamı için değil, tüm canlılar için daha yaşanır kentlerin ve nihayetinde daha yaşanabilir bir dünyanın mümkün olduğunu tarif etmektedir.

Kuşlar; sorunu gösterir, olması

gerekeni anlatır ve çözüm sunar

İzmir'in Kuşlarını Tanıyor Musunuz?

“Türkiye’de geçmişten günümüze kadar kayıt altına alınan 495 kuş türünün 330’u İzmir’de bulunuyor, diğer bir ifadeyle Türkiye’de görülen kuş türlerinin üçte ikisi İzmir’de yaşamını sürdürüyor.”

Doğa Derneği Biyoçeşitlilik Araştırma Koordinatörü Şafak Arslan

İzmir denildiğinde aklınıza ne geliyor? Deniz, kum, güneş, körfez, tarihi alanlar ya da gevrek, boyoz, enginar? Şüphesiz ki İzmir, tüm bunlar ve fazlasıyla öne çıkmış, birçok medeniyetin doğuşuna tanıklık etmiş ve bu tanıklığı günümüze kadar ulaştıran bir kent.

Peki ya İzmir’in kuşları?

İzmir’in doğası ve kuşları hakkında neler biliyoruz? Kuşlar açısından ne kadar önemli bir şehirde yaşadığımızı ve kuşlarla bu kadar iç içe var olduğumuzun farkında mıyız?

O zaman İzmir’in doğasına, çeşitli ekosistemlerine ve kuşlarına daha yakından bakalım ve hep birlikte bu muhteşem canlılara tanıklık edelim.

İzmir coğrafyası ve iklimi sayesinde farklı ekosistemlere ve habitatlara ev sahipliği yapıyor. Deltalar ve sulak alanlar şehri olarak da bilinen İzmir’de; Gediz Deltası, Küçük Menderes Deltası, Bakırçay Deltası, Meles Deltası, Çakalburnu Dalyanı, Bozgöl, Belevi Sazlığı, İris Gölü, Gölcük Gölü ve irili ufaklı birçok sulak alan bulunuyor. Geniş tarım alanları, meralar, ormanlar, adalar, körfezler ve yüksek dağ bozkırları İzmir’in doğal güzelliklerini ortaya koyuyor, yaşatıyor.

Menemen, Bakırçay, Küçük Menderes ovaları; Bozdağ, Nif, Spil, Kızıldağ, Yamanlar gibi dağları; Foça, Alia-

ğa, Çandarlı, Urla, Karaburun, Çeşme, Seferihisar açıklarında bulunan adaları, Ege Ormanları’nın temsilcisi olan önemli maki ve frigana alanları...

Tüm bu ekosistemler İzmir’in zengin biyoçeşitliliğini oluşturan ve korunması gereken önemli yerler arasında.

İZMİR’DE FLAMİNGO BİR AYRICALIKTIR

Kuşlar doğadaki gösterge türler olarak bilinir, gösterge türler bizlere ekosistem içerisindeki sorunu gösterir, olması gerekeni anlatır ve çözüm sunar. Kuşların bize söylediklerini anlamak ve benimsemek doğayı korumanın temelini oluşturur.

Türkiye’de geçmişten günümüze kadar kayıt altına alınan 495 kuş türünün 330’u İzmir’de bulunuyor, diğer bir ifadeyle Türkiye’de görülen kuş türlerinin üçte ikisi İzmir’de yaşamını sürdürüyor. Bu kuş türlerinin büyük bir bölümünü ise sulak alanlardaki kuşlar oluşturuyor. Türkiye’deki iki düzenli üreme alanından biri olan Gediz Deltası bu sulak alanlardan biri. Her yıl yaklaşık 18 bin çift flamingo deltada kuluçkaya yatıyor. Dünya üzerinde yaşayan her 10 flamingodan 1’i, Avrupa’da yaşayan her 10 flamingodan ise 4’ü Gediz Deltası’nda yaşam buluyor. Bu sayede İzmir’in tüm kıyılarında flamingolarla karşılaşma şansı buluyoruz.

Bu karşılaşmanın ne kadar ayrıcalıklı olduğunu İzmir dışına çıktığınızda flamingoları göremediğiniz zaman çok daha iyi anlıyorsunuz. Kendine has pembe tonlarının hakim olduğu ve iç ısıtan renkleriyle flamingoları yakından görmek için bir İzmirli olarak Gediz Deltası'nı ziyaret etmeniz yeterli oluyor.

Kanat açıklığı 3.30 metreye ulaşabilen devasa tepeli pelikanları da yine İzmir kıyılarında balıkların peşindeyken görmek mümkün... Uzunbacak, kılıçgaga, kızılacak, kervançulluğu, mahmuzlu kızkuşu, kumkuşları, cılıbitlar, yağmurcunlar gibi daha birçok kıyı kuşunu da İzmir sulak alanlarında beslenirken görebilirsiniz.

Bu sulak alanlar ise sadece su kuşları açısından değil yırtıcı kuş türleri ve ötücü kuş türleri açısından da potansiyeli yüksek alanlar olarak karşımıza çıkıyor. Bu türlere örnek olarak Türkiye için kış göçmeni statüsünde bulunan büyük orman kartalı Gediz Deltası'nda ve Küçük Menderes Deltası'nda kışı geçirirken, saz delicesi ise birçok sulak alanda yıl boyunca görülebiliyor. Saz kamışçını, sarı mukallit, bıyıklı baştankara, çayır incirkuşu, büyük kamışçın, bataklık çintesi, çalı bülbülü, bıyıklı kamışçın ve çulhakuşu gibi ötücüler de İzmir sulak alanlarında görebileceğimiz türlerden bazıları olarak karşımıza çıkıyor.

Fotoğraf:
Hellio & Van Ingen

Ankuşu

Fotoğraflar: Doğa Derneği Arşivi

Fotoğraf:
Emir Özay

Anadolu Sıvacısı

Fotoğraf:
Ahmet Kaya

Uzunbacak

Fotoğraf:
Adem Yağız

Mavi Baştankara

Fotoğraf:
Alper Tüydeş

Mahmuzlu Kızkuşu

Fotoğraf:
Ahmet Kaya

Saz Kamışçını

Küçük Ak Balıkçıl

Fotoğraf:
Hellio & Van Ingen

Fotoğraf:
Melih Özbek

Saz Delicesi

Fotoğraflar: Doğa Derneği Arşivi

Fotoğraf:
Ahmet Kaya

Tepeli Pelikan

Fotoğraf:
Alper Tüydeş

Küçük Sumru

Fotoğraf:
Alper Tüydeş

Boz Yelkovan

İzmir'de sulak alanlardan ormanlara ve yüksek dağ bozkırlarına doğru baktığımızda, bitki örtüsü ve iklim sulak alanlara göre çok daha farklı. Bunu kısa mesafe yaptığımız yürüyüşlerde bile hissedebilirsiniz. Türkiye'nin endemik bir kuş türü yok ama buna yakın bir kuş türü var. Dünyadaki nüfusunun yaklaşık yüzde 90'ının Türkiye'de bulunduğu Anadolu sıvacısı, ibreli ormanlarda yaşayan, ağaç gövdesiyle bütünleşen bir kuş türü. İzmir'i çevreleyen ormanların içerisinde dikkat çeken ötüşünü duyabilir, dikkatli bakarsanız kendisiyle karşılaşabilirsiniz. Baştankara türlerini, ağaçkakanları, tırnaşkuşlarını ve baykuşları bu ormanlarda gözlemleyebilir, beslenmelerine, kur ötüşlerine tanıklık edebilirsiniz. Kulaklı toygar, kara iskete, kırmızı ve sarı gagalı dağ kargaları ise yüksek dağ bozkırlarında sizi karşılayacak türlerden sadece birkaçı.

Gelin, irili ufaklı çok sayıda adaya sahip, balıkların üreme ve beslenme alanları için önemli bölgeleri bulunan İzmir'in deniz kuşlarına da yakından bakalım. Nesli tehlike altındaki yelkovan kuşlarını sürüler halinde balıkların peşinde görmek mümkün. Boz yelkovan, fırtına kırlangıcı, ada martısı hatta yırtıcı bir kuş türü olan ada doğanına bile denizde denk gelebilirsiniz. Adalarda ise tepeli karabatak, gümüş martı, sumru, küçük sumru, ak karınlı ebabil üreme kolonileriyle karşılaşabilirsiniz.

Tüm bu türlerin yanı sıra İzmir'in merkezinde, şehrin doğayla bütünleştiği Kültürpark'ta egzotik kuş türleri görebilirsiniz. Yeşil papağan ve çiğdeci kuşları, ötüşleri ve renkli tüylenmeleriyle sanki yağmur ormanında yürüyor gibi hissettirebilir.

Ayrıca, vapur seyahatiniz sırasında gümüş martı, karabaş martı, Akdeniz martısı ve sumru türlerinin de sizlere

eşlik ettiğini göreceksiniz. Bahsettiğim tüm bu kuşlar ve dahası İzmir'in doğasıyla bütünleşmiş şekilde, milyonlarca yıldır yaşamlarını sürdürmeye devam ediyor. Kuşların yaşamlarına tanıklık etmek, onları fark etmek aslında çok kolay. Pencereimizin önünde, parklarda, bahçelerde, yakın çevremizdeki sulak alanlarda, ormanlarda, belki bir tekne veya vapur turunda kuşlarla karşılaşmamız an meselesi. Fark etmek ise kuşların yaşamlarına tanıklık etmenin ilk adımı.

Fark edelim...

Kuşlar doğadaki gösterge türler olarak bilinir, gösterge türler bizlere ekosistem içerisindeki sorunu gösterir, olması gerekeni anlatır ve çözüm sunar. Kuşların bize söylediklerini anlamak ve benimsemek doğayı korumanın temelini oluşturur.

İzmir'in

DOĞA ATLASI HAZIRLANIYOR

Uzmanlar, belirlenen yöntemler çerçevesinde iki yıl süresince arazi ve literatür çalışmaları yaparak İzmir'in her bir noktasında çalışacaklar. Araştırmaların sonucunda il sınırları içindeki öncelikli alanlarda 5x5 kilometre, diğer alanlarda ise 10x10 kilometrelik karelerde biyolojik çeşitlilik verileri elde edilerek Coğrafi Bilgi Sistemleri temelli bir veri tabanı oluşturulacak.

Biyolojik Çeşitlilik

Biyolog Dr. Ömer Döndüren

Biyolojik çeşitlilik; tür çeşitliliği, genetik çeşitlilik, ekosistem ve habitat çeşitliliği gibi unsurları kapsayan önemli bir kavramdır. Ne yazık ki günümüzde insan etkisiyle biyolojik çeşitliliğin pek çok değerini hızla kaybediyoruz. Bu durum küresel ölçekte değerlendirilirken, yerelde de bulunduğumuz biyocoğrafyaya ait türleri tanınamamız, ekolojilerini ve dağılım alanlarını bilmemiz o türlerin korunmasına hiç şüphesiz büyük bir katkı sağlar. Özellikle bitkilerde görülen bir durum olarak bazı türlerin dağılım alanı çok dardır. Hatta bu türlerin bazıları sadece belli bir noktada bulunabilir (nokta endemikleri). Eğer bu dar yayılışlı türlerin dağılım alanında onların habitatlarını

yok edecek bir uygulama yapılırsa, bu türler biz onları tanımadan yok olup gidebilir. Bu açıdan, aynı coğrafyayı paylaştığımız, bir kısmı yanı başımızda bizimle yaşayan ve muhtemelen çok azını fark ettiğimiz, uzmanları dışında önemini pek de anlamadığımız canlı türlerini keşfetmemiz, onları koruma yolundaki ilk adım olarak görülebilir. Bu noktada İzmir Büyükşehir Belediyesi ile Hacettepe Üniversitesi arasında imzalanan "İzmir İlinde Ekolojik Araştırmalar Yürütülmesine Yönelik Kurumlar Arası İşbirliği Protokolü" yapbozun eksik pek çok parçasını tamamlamıza büyük bir katkı sağlayacak. Protokolün ayrıntılarına geçmeden önce İzmir'in hiç de azımsanmayacak ölçüde zengin bir biyolojik çeşitliliği olduğunu ve bu çeşitliliği doğuan unsurları hatırlamamız iyi olacaktır.

İzmir'in Doğası

İzmir, yaklaşık 600 kilometreyi bulan kıyı hattı boyunca deltalar, kumsallar, lagünler, adalar ve denize dik inen kayalık yarlar gibi farklı habitatlara ev sahipliği yapıyor. Bu habitatlar, bir kısmı nadir ya da nesli tehlike altında olan pek çok canlı türünün vazgeçilmez yaşam alanı konumunda. Kuzeyden güneye doğru Bakırçay, Gediz ve Küçük Menderes Nehirleri ve her birinin oluşturduğu deltalar, kentin en önemli doğal parçaları arasında yer alıyor. Özellikle su kuşlarının üreme ve kışlama alanı olan deltalar, İzmir'e kuş çeşitliliği açısından büyük bir zenginlik katıyor.

İzmir'de tatlı su ekosistemine sahip doğal sulak alanlar Karagöl, Belevi, Gölcük, Gebekirse ve Barutçu Gölleri, Gediz, Bakırçay, Küçük Menderes gibi akarsular ve ayrıca deltalarda bulunan ve genel olarak sazlıkların hâkim olduğu tatlı su alanlarıdır. Bunun dışında yapay olmasına rağmen baraj gölleri ve göletler de canlılar için yaşam ortamı sunuyor. Tatlı su alanları ülkemize endemik olan pek çok iç su balığı ile dünya üzerinde sadece İzmir sınırları

içinde görülen iki balık türüne ev sahipliği yapıyor.

İzmir'in florası, Akdeniz iklim kuşağı ve buna bağlı olarak oluşan Akdeniz fitocoğrafyasının özelliklerini gösteriyor. Denize dik uzanan dağlar, dağların arasındaki nehir havzaları, nehirlerin denizle buluştuğu noktalarda oluşan deltalar, yarımadalar ve adalar İzmir'in bitki örtüsünü şekillendiriyor. Çeşitlilik açısından son derece zengin olan maki ve frigana örtüsüyle kaplı alanlar ne yazık ki pek değeri bilinmeyen habitatlardır. Her iki sistem, pek çok bölgede kızılçam ve meşeliklerle iç içe ya da birbiriyle yakın ilişki halindedir. Bunların yanı sıra Bozdağ, Madra, Nif gibi dağların orman kuşağının üzerinde bulunan subalpin kuşak, endemizmin en yüksek olduğu alanlardır.

Sincap (*Sciurus anomalus*): İzmir'in meşe ve karışık ormanlarının en yaygın memeli türlerinden biri.

Albenli Orkidesi (*Nepenthes lactea*)

İri yeşil kertenkele (*Lacerta trilineata*): İzmir'in nemli orman ve dere yataklarına yakın alanlarında görülen büyük bir kertenkele türü.

Suçulluğu (*Gallinago gallinago*): İzmir'in sulak alanlarının kuş misafirlerinden.

Hacettepe Üniversitesi ile İşbirliği

İzmir'in biyolojik çeşitliliğini ortaya koyacak sayısal veriler ve haritalar ne yazık ki yeterli ölçüde mevcut değil. İşte tam da bu boşluğu doldurmak üzere, Hacettepe Üniversitesi ile İzmir Büyükşehir Belediyesi arasında İzmir İlinde Ekolojik Araştırmalar Yürütülmesine Yönelik Kurumlar Arası İşbirliği Protokolü, 2022 yılının başında imzalanarak uygulamaya girdi. Protokol ile özellikle İzmir'in orman ve makilik sahalarında iklim değişikliği ve yangın ilişkisinin araştırılması, yangın geçirmiş alanların yenilenme seviyelerinin tespit edilmesi, yangına ve iklim değişikliğine daha dayanıklı ve uyumlu bitki türlerinin kent peyzajında ve ağaçlandırma çalışmalarında kullanım olanaklarının belirlenmesinin yanı sıra; İzmir'in biyolojik çeşitliliğinin önemli unsurları arasında olan kuşlar, memeliler, iç su balıkları ve bitki türlerinin araştırılması hedefleniyor. Bunun için uzmanlar, belirlenen

yöntemler çerçevesinde iki yıl süresince arazi ve literatür çalışmaları yaparak İzmir'in her bir noktasında çalışacaklar. Araştırmaların sonucunda il sınırları içindeki öncelikli alanlarda 5x5 kilometre, diğer alanlarda ise 10x10 kilometrelik karelerde biyolojik çeşitlilik verileri elde edilerek Coğrafi Bilgi Sistemleri temelli bir veri tabanı oluşturulacak. Bu sayede kent ile ilgili planlamalarda kullanılacak özgün bir veri kaynağı İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından aktif hale getirilecek. Bunun yanında, İzmir ormanlarında yangın sonrası yapılacak restorasyon çalışmalarında ekolojik planlama ile kuraklığa ve yangına daha dayanıklı bitki türlerinin peyzaj ve ağaçlandırma çalışmalarında kullanılması da sağlanmış olacak. İzmir'in doğasının korunması için son derece önemli bir adım olan bu araştırmalar, aynı zamanda pek çok yerel yönetim için de örnek teşkil ederek doğa koruma çalışmalarına eşsiz bir katkı sağlayacaktır.

Yaban domuzu (*Sus scrofa*): Yerleşim alanları dışında hemen her yerde görülebilen bir memeli türü.

Fotoğraflar: Ömer Döndüren

Terra
madre
Anadolu
izmir 2022

2-11
EYLÜL

İZMİR
ENTERNASYONAL
FUARI 2022

KÜLTÜR
PARK

ANADOLU'NUN BEREKETİ DÜNYA SOFRASINDA

BAŞKA BİR TARIM MÜMKÜN

www.terramadoreanatolia.com

"Başka Bir Tarım Mümkün" vizyonundan hareketle düzenlenecek Terra Madre Anadolu fuarıyla küçük üretici dünya ile buluşuyor...

Terra Madre Anadolu fuarı, başta İzmirli üreticiler olmak üzere ülkemizin tüm çiftçilerine dünya gıda ticaretinin kapılarını aralayacak.

NEFES İÇİN ALAN;

YAŞAYAN PARKLAR

Bizleri ekosistemin tepesinde konumlandırmak yerine ekosistemin bir dişlisi olarak gören ve doğa deneyimini sağlayabilecek şekilde tasarlanan Yaşayan Parklar, günlük yaşam koşturmacası içinde, kentin hızı, stresi gibi unsurlardan arınmak için "nefes alma" alanları olarak tasarlanmıştır. Yaşayan Parklar bu şekilde, İzmirlilerin, turistlerin, spor yapmak isteyenlerin, toplumun her yaş ve kesiminden vatandaşların ihtiyaçlarına cevap vermektedir.

Yaşayan Parklar, kent ile kırsal arası geçiş bölgelerinde kalan kadim üretim havzalarında üretilen ürünlerin değerinin farkında olan ve kadim üretimi destekleyen farkındalık merkezleridir.

Peyzaj Mimarı Volkan Barbaros

Yoğun kentsel dokunun bulunduğu İzmir Körfezi'nin çevresi gün geçtikçe genişlemekte, kentsel ve kırsal alan doğal alanlara doğru büyümektedir. Büyüme sırasında doğal alanların tahrip olmaması ve kente kazandırılmasını sağlamak amacıyla başlatılan Yaşayan Parklar projesiyle, kenti çevreleyen kırsal ve doğal alanların korunması ve tanıtılması hedeflenmiştir. İzMiras rotaları ile yeşil koridorlar oluşturularak kent merkezine bağlanan Yaşayan Parklar, büyük ölçekli doğal alanlardır. Yaşayan Parklar, genel olarak birbirinden ayrı olarak ele alınan ekosistemin korunması, tarımsal üretim ve rekreatif kullanımını bir araya getirmektedir.

Yaşayan Parklar, kırsal/kentsel ve doğal/kültürel yapıların ve bunların barındırdığı potansiyellerin bir bütün içerisinde ifade edildiği ve yaşandığı bir park modelidir. Bu alanlarda, kentlinin ve turistin rekreasyon ihtiyacının karşılanması, tarımda kadim üretim yöntemlerinin desteklenmesi ve yerel ürünlerin markalaştırılması, doğal flora ve faunanın tanıtılması ve korunması gibi işlevler bir arada bulunmaktadır. Ziyaretçiler kent çevresinde bulunan kırsal alanlarda rekreasyonel faaliyetlerini gerçekleştirirken, kadim üretim yöntemlerini tanırlar ve doğayı deneyimleme yoluyla keşfetme imkânı bulmaktadırlar. Doğayı koruyup tarımı desteklerken, bizleri ekosistemin tepesinde konumlandırmak yerine ekosistemin bir dişlisi olarak gören ve doğa deneyimini sağlayabilecek şekilde tasarlanan Yaşayan Parklar, günlük yaşam koşturmacası içinde, kentin hızı, stresi gibi unsurlardan arınmak için "nefes alma" alanları olarak tasarlanmıştır. Yaşayan Parklar bu şekilde, İzmirliğin, turistlerin, spor yapmak isteyenlerin, toplumun her yaş ve kesiminden vatandaşların ihtiyaçlarına cevap vermektedir.

Fotoğraf:
Murat Bilgiç

ÜÇ TEMEL UNSURU VAR

Yaşayan Parkları oluşturan üç temel bulunmaktadır. Bunlardan ilki kadim üretim yöntemlerini desteklemek, korumak ve gelecek nesillere bu yöntemleri tanıtarak başka bir tarım modelinin mümkün olduğunu gösterebilmek. İkincisi korunması gereken alanları ziyaretçilere tanıtarak doğal alanların tahribatını önlemek ve bu alanları gelecek nesillere zarar görmeden aktarılmasını sağlamaktır. Sonuncusu ise insan ve doğa ayrımının ortadan kalktığı bir kültürle, İzmir'deki rekreasyonel alan ihtiyacını karşılamaktır.

Yaşayan Parklar, kent ile kırsal arası geçiş bölgelerinde kalan kadim üretim havzalarında üretilen ürünlerin değerinin farkında olan ve kadim üretimi destekleyen farkındalık merkezleridir.

Günümüzde doğal üretimi destekleyen kadim üretim yöntemleri ile üretilen ürünlere ulaşmak giderek güçleşmektedir. Özellikle bu ürünlerin pazarda konvansiyonel yöntemler ile üretilen ürün ile aynı değere sahip olması, üreticiyi de doğayı koruyan kadim yöntemlerden vazgeçmeye itmektir. Yaşayan Parklar, İzmir'in kadim üretim havzalarının korunmasına ve gelişmesine katkı sağlamanın yanında üreticiye destek veren bir iş modeli de oluşturmayı hedeflemektedir. Üretim yöntemini tescilleyerek, üretilen ürünü markalaştırarak üreticiye pazar oluşturmayı ve Yaşayan Parklar'a giden ziyaretçilere güvenilir doğal ürünlere ulaşma imkânı sunmaktadır.

Yaşayan Parklar ile Yamanlar'da üretilen zeytini Kadifekale'de tüketiciye sunmak, Gediz Deltası'nda kadim üretim yöntemleri ile yakalanan balığı Pagos Üretici Pazarı'nda tezgâha koymak, Gediz Deltası'nda otlayan koyunların yünlerini Kadifekale'de dokumacılıkta kullanmak gibi doğal ve güvenilir yöntemlerle üretilmiş ürünleri İzmirliye ulaştıracaktır. Bu sayede birbirini destekleyecek bir Yaşayan Parklar üretim ağı oluşturulması hedeflenmektedir.

Kadim üretim yöntemlerini destekleyerek İzmir'in doğasının korunması için önemli bir görevi üstlenen Yaşayan Parklar'da, doğayı keşfederken keçilerin seslerini duymak, zeytin ağaçlarının arasından geçip giderken çınar ağaçlarına bakarak suya ulaşmak, patikalar üzerinde bulunan kocayemişlerden toplamanın keyfini çıkarırken oluşturulan

rotalarla doğadaki benzersiz çeşitliliğe tanık olmak mümkündür. Yaşayan Parklar şehirde yaşayan insanlara doğa okuryazarlığı kazandırarak, doğa deneyimini farklı bir boyuta taşımayı hedeflemektedir.

Yaşayan Parklar fikri, doğal alanları koruma ve gelecek nesillere aktarma üzerine kurulmuştur. Günümüzde ulusal ve uluslararası kanunlar ve statüler doğayı korumakta yetersiz kalmaktadır. Özellikle yaşadığımız coğrafyada bu koruma statüleri, insan odaklı yaklaşımlar nedeniyle değiştirilmektedir. Mevcut koruma anlayışı yasaklar oluşturarak alanı kullanıcıya kapatma şeklinde ilerlerken bu koruma şeklinin denetlenebilirliğinin yetersiz olması nedeniyle doğal alanlar bir anlamda kendi haline bırakılmaktadır. Bu yasaklar zamanla, moloz dökümü, kaçak yapılaşma ve kaçak avcılıkla doğal alanların tahrip olmasına neden olmaktadır. Yaşayan Parklar, korunan alanlara ya da henüz yasal olarak koruma statüsü bulunmayan ama korunması gereken alanlara, insanları davet ederek neden korunması gerektiği bilincini aşılamayı hedeflemektedir.

Kentin unutulmuş ve göz önünde olmayan denetlenemeyen doğal alanları ziyarete açılarak kaçak faaliyetlerin önüne geçilmesi sağlanacaktır. Yaşayan Parklar'ın önerdiği koruma anlayışı, alan içerisinde insanın doğayı keşfetmesine, gözlem yapmasına, öğrenmesine fırsat sunmaktadır. Yaşayan Parklar, doğal alanları insandan korumak yerine, insanla birlikte koruma ilkesi ile var olacaktır.

Yaşayan Parklar doğayı koruyup, tarımı desteklerken insanların rekreasyona ulaşmasını sağlayacak aktiviteler de önermektedir. Mevsimsel süreçlere bağlı olarak değişecek aktivite programı ile her yaş grubu için doğal aktivite imkânı mevcuttur. İlkbaharda Yaşayan Parklar'ı ziyarete gelenlerin yapabileceği

aktiviteler ile yazın gelen ziyaretçilerin aktiviteleri doğanın döngüsüne bağlı olarak farklılık gösterecektir. Bu sayede ziyaretçiler, Yaşayan Parklar'ın içerisindeki doğal döngülere her mevsim tanık olma şansı bulacaktır.

2024 yılına kadar İzmir'de hayat bulacak olan 35 Yaşayan Park ile alışılmadık doğa deneyimi farklı bir boyuta taşınacaktır. Yaşayan Parklar, kendi haline bırakıp yalnızlaştırmadığımız doğal alanların gelecek nesillere hiçbir zarar görmeden aktarılması için İzmir'in ortaya koyduğu kararlı çalışmaların bir göstergesi niteliğindedir.

Koruma Kalkınma Projesi:

MERA İZMİR

Mera İzmir Projesi, hedefi ve ortaya çıkan olumlu sonuçları ile örnek bir koruma-kalkınma projesi niteliği taşıyor. Doğanın, kültürün ve insanın korunduğu, yerinde istihdamın sağlandığı ve göçün önlendiği, katma değerli ve sağlıklı gıdanın üretildiği bu sistem, kuraklık ve yoksulluk başta olmak üzere pek çok küresel ve bölgesel sorunun çözümü noktasında örnek bir model.

Mera İzmir Projesi; başta yoksullukla ve kuraklıkla mücadele olmak üzere pek çok soruna çözüm üretmek ve Türkiye’de bu düzeyde yapılan ilk proje olması sebebiyle de model olmak gibi önemli iki misyona sahip. İzmir Tarımı Ekosistemi; ürün planlaması, tarımsal destekler, alım ve satış garantisi, izleme ve değerlendirme, kırsal turizm, işleme/markalaşma ve satış gibi birbiriyle iç içe geçmiş ve tamamlayıcı altı halkadan oluşuyor.

İzdoğa A.Ş. Ürün Planlama Koordinatörü Aykut Uçar

Günümüzdeki üretim ve tüketim örüntüleri dünyayı çözülmesi zor sorunlarla mücadele etmek zorunda bırakıyor. İklim krizi, enerji krizi, gıda güvenliği ve sağlıklı gıdaya erişim, salgınlar, bölüşümde yaşanan derin adaletsizlik ve eşitsizlik gibi üst başlıklar diğer pek çok sorunu da kapsayarak uluslararası kurumlar ve devletler ölçeğinde çeşitli konferanslarda ve toplantılarda masaya yatırılıyor. İnsanoğlu bu sorunlara karşı sürdürülebilirlik, döngüsel ekonomi, dayanışma ekonomisi, yenilenebilir enerji, karbon ayak izi, üretim ve tüketimin yerelleşmesi gibi kavramlar üzerine inşa edilmiş stratejiler ve programlar hazırlayarak çözüm üretmeye çalışıyor.

Bu tartışmalar ve çözüm çabaları bazı olumlu çıktılar doğursa da bu krizlerin kaynağına dair sorunlu bakış insanlığından çözümün uzaklaştırıyor. Tüm bu kayda değer ve kıymetli çaba ekoloji ve ekonomi arasındaki ilişki tarif edilirken yaşanan sapmalar sebebiyle beklenen sonucu veremiyor. Ekoloji ve ekonominin ayrı ayrı ele alınması ya da yine ayrı ayrı ancak bir denge içerisinde ele alınmaya çalışılmasıyla tıkanmalar ya da çatışmalar ortaya çıkıyor. Kıymetli ekosistemlere, meralara ve tarım alanlarına yenilenebilir enerji santralleri (RES, GES vb.) kurulmasının yarattığı çatışma güncel ve aktif bir örnek olarak karşımızda duruyor. Ekoloji ya da ekonomiden birini seçmek zorunda mıyız? Bir şeyi yok ederek yeni bir şey yaratmak çözüm mü? Yoksa

doğayı, refahı, kültürü çoğaltan bir model mümkün mü?

Bu çatışma kırsal alanlarda göç ve istihdam gibi önemli yıkıcı sonuçlar doğuruyor. Özellikle öncelikli amacı kendi yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamak olan çiftçiler, çobanlar ve ailelerinin yaşadıkları coğrafyayla kurdukları çoğaltıcı bağ, dış etkenler sebebiyle zayıflıyor ve kopuyor; tarım ve hayvancılığın temel yaşamsal ihtiyaçları karşılayacak kadar dahi kazandırmaması, her türlü yaşamsal maliyetin artması, yaşam alanlarının daralması, istihdam sorununa ve göç dalgasına sebep oluyor. Nesiller boyu içinde yaşadığı coğrafyanın olağan bir parçası gibi yaşamış, o coğrafyanın kendisine sunduklarına uygun üretim kültürü geliştirmiş ve bu kültürü nesiller arasında aktarabilmiş insanların, koruyan ve çoğaltan varlığının ortadan kalkmasıyla da küresel ölçekte yaşadığımız sorunlara bir tuğla daha koyuyoruz. Gelecek nesillerin kaynaklarını da tüketen konvansiyonel tarımla birlikte kuraklık ve yoksulluk köy-kent ayrımı gözetmeksizin öncelikli sorunlarımıza dönüşüyor.

İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı Tunç Soyer’in “Başka Bir Tarım Mümkün” vizyonu doğrultusunda kurgulanan İzmir Tarımı Ekosistemi kapsamında yürütülen Mera İzmir Projesi; başta yoksullukla ve kuraklıkla mücadele olmak üzere pek çok soruna çözüm üretmek ve Türkiye’de bu düzeyde yapılan ilk proje olması sebebiyle de model olmak gibi önemli iki misyona sahip. İzmir Tarımı Ekosistemi; ürün planlaması, tarımsal destek-

ler, alım ve satış garantisi, izleme ve değerlendirme, kırsal turizm, işleme/markalaşma ve satış gibi birbiriyle iç içe geçmiş ve tamamlayıcı altı halkadan oluşuyor. İzmir Tarımı ürün planlama sürecinde, ihracatı yapılabilecek niteliğe ve niceliğe sahip, İzmir’in iklimiyle uyumlu, yerli ırk ve tohumlardan oluşan stratejik beş ürün grubu belirlendi. Mera hayvancılığı, tahıl ve baklagiller, zeytin ve zeytinyağı, üzüm, incir, badem gibi kuraklığa dayanıklı meyveler ve kıyı balıkçılığı “Başka Bir Tarım Mümkün” vizyonuyla desteklenerek, doğanın ve kültürün korunması, yerinde istihdam ile üreticinin korunması ve doğduğu yerde yaşayabilmesi amaçlanıyor.

Mera hayvancılığı niceliği ve niteliğiyle İzmir tarımı içinde önemli bir yere sahip. Mera İzmir Projesi ile İzmir’in kırsal bölgelerindeki üretici ve hayvan sayıları, ağıl konum bilgileri toplandı ve kapsamlı bir harita oluşturuldu. Harita, Türkiye’de ilk kez bölgesel ölçekte hazırlanan tarımsal ürün planlaması için kullanılıyor. İzmir Büyükşehir Belediyesi İzmir Tarımı Geliştirme Merkezi tarafından yürütülen bu çalışma ile alım ve satış garanti sistemi destek programı için bir altlık oluşturulmuş oldu. İzmir kırsalında 4 bin 664 çobanla görüşülerek ortaya çıkarılan çoban haritası bu yönüyle Türkiye’de bir ilk olma özelliği taşıyor. Çıkarılan bu envanter ile hayvanlarını en az 7 ay meraya çıkararak, silajlık mısır gibi üretiminde yüksek su tüketimine sebep olan yem bitkileriyle beslememiş olan üreticiler tespit

ediliyor ve bu üreticilerin sütleri piyasanın çok üzerinde bir fiyattan satın alınıyor. Böylece hem doğayı koruyan ve çoğaltan üreticiler desteklenmiş oluyor hem de şu an için kriterlere uymayan üreticilere örnek teşkil etmesi hedefleniyor. Satın alınan ürünler ise İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin Bayındır ve Ödemiş’teki tesislerinde işlenip markalaştırılarak katma değeri artırılıyor.

Türkiye’de su kaynaklarının yüzde 77’si tarımsal sulamada kullanılıyor. Tarımda aşırı su tüketiminin ana nedeni; Türkiye iklimine uygun olmayan, aşırı su tüketen silajlık mısır gibi yem bitkilerinin yetiştirilmesi için kullanılan su. Doğru ürün planlamasının yapılamaması yüksek su tüketiminden kaynaklanan kuraklığa sebep olurken, yanlış ürün deseninin çıkardığı yüksek maliyetler ve sürdürülemez duruma gelen üretim, istihdam sorunları ve kırdan kente göçü doğuruyor. Mera İzmir Projesi, hedefi ve ortaya çıkan olumlu sonuçları ile örnek bir koruma-kalkınma projesi niteliği taşıyor. Doğanın, kültürün ve insanın korunduğu, yerinde istihdamın sağlandığı ve göçün önlenildiği, katma değerli ve sağlıklı gıdanın üretildiği bu sistem, kuraklık ve yoksulluk başta olmak üzere pek çok küresel ve bölgesel sorunun çözümü noktasında örnek bir model. “Başka Bir Tarım Mümkün” vizyonu küçük üreticilerin desteklendiği, yerli tohum ve ırkların değerlendirildiği, yok etmeden de üretebilen bir tarımın mümkün olabileceğini gösteriyor. Artsın ek-silmesin, taşsın dökülmesin.

İzmir'de Atıklar

Üretim Döngüsüne

Dahil Ediliyor

İzDoğa A.Ş. İletişim Uzmanı Elif Karaca

İnsan, çok büyük bir döngünün küçük bir parçası olmasına rağmen bu döngüyü en çok bozan yine kendisi...

Fakat gelecek nesillere yaşanabilir bir doğa, bir dünya bırakmak istiyorsak değişime mecburuz. Bilinçsizce yapılan aşırı tüketimi engellemek, tüketimden sonrasını da kontrol altına almak zorundayız. Tüketimin ardından meydana gelen atıkların çöp olmadığı farkına vararak atıkları değerlendirmek, onları üretim zincirine tekrar dahil etmek için çalışmalıyız.

Çöp Değil Atık

"Çöp" olarak kabul edilen atıklardan değer yaratıp bunu üretim döngüsüne geri kazandırmak aslında tamamen bizim elimizde. İzmir Büyükşehir Belediyesi de bu konuda kararlı bir adım atmış bulunuyor. Belediye şirketlerinden İzDoğa'nın yürüttüğü İzDönüşüm Projesi, atıkları kaynağından toplayıp geri dönüşüme kazandırmayı hedefliyor.

Proje birçok koldan yürütülüyor. İzDönüşüm Projesi'nin ilk aşamasında uygulamanın başlatılacağı bölgelerdeki apartman yöneticileriyle, sivil toplum kuruluşları ve gönüllülerle birçok görüşme gerçekleştirildi. Proje, gönüllüleri de sürece dahil ederek bilinçlendirme çalışmalarıyla ivme kazanıyor.

Projenin uzun dönem hedefleri arasında geri dönüşüme gönderilen ambalaj atığı miktarının artırılması bulunuyor.

Mevcut durumda geri dönüşüme gönderilen ambalaj atıklarının oranı yüzde 12 iken 1 yıl sonunda bu oranın yüzde 20'ye, 5 yıl sonunda ise yüzde 40'a çıkarılması hedefleniyor.

Amaç Sıfır

Noktasında

Ayrıştırma

İzDönüşüm projesinin bir amacı da sıfır noktasında yani evde ayrıştırma işleminin başlamasını sağlamak. Bu sayede ambalaj atıkları "çöp" değil; geri dönüşüm döngüsüne dâhil edilecek birer kaynak hâline gelmiş olacak.

İzmirli, apartmanlarının içine yerleştirilen atık kutularında veya mahallelerine koyulan konteynerlerde sıfır noktasında atıklarını ayırtmış olacak. Bu kültürün yerleşmesi geri dönüşüm hareketini de hızlandırmış olacak.

Sokak Toplayıcılarına İstihdam

İzDönüşüm Projesi ile çok zor çalışma şartlarına

- sahip olan
- sokak toplayıcılarına istihdam
- imkânı sağlanarak,
- kanayan bir yaraya çare
- bulunmuş olacak. Proje
- dâhilinde hanelerden atık toplama
- işlemi yapacak ve belediye
- bünyesinde istihdamı sağlanacak
- sokak toplayıcıları, çok daha iyi şartlarda
- çalışma imkânı bulacaklar.

Belediye Kâr Edecek

İzDoğa, İzDönüşüm Projesi için Konak'ta bir atık toplama ve ayrıştırma tesisi satın almış bulunuyor. Proje kapsamında satın alınan ambalaj atığı toplama ve ayrıştırma tesisinin yenilenmesi için gerekli inşaat işlemleri başlatıldı.

İlk etapta Karşıyaka'daki Yalı Mahallesi'nde hanelerden, Narlıdere ilçesinde ise sokak ve kamu binalarındaki atık kutularından gerçekleştirilecek atık toplama işleminin Haziran sonuna kadar İzmir'in en yüksek nüfuslu ilçeleri olan Karşıyaka, Buca ve Karabağlar'da da başlaması, sonrasında ise tüm İzmir'e yayılması hedefleniyor.

Satın alınan tesis ile lisanslı ambalaj atığı toplama ve ayrıştırma tesisleriyle anlaşma yapılarak onların ulaşmadığı veya toplayamadığı yerlerden ambalaj atıklarının toplanmasında lojistik hizmeti de verilecek. Böylelikle çevre korunup geri dönüşüm yapılırken, belediye bütçesine ekstra bir gelir kaynağı sağlanmış olacak.

Kompost Projesi Yolda

Ayrıca İzmir Büyükşehir Belediyesi, geri dönüşüm ve atık yönetimi konusundaki kararlılık vizyonunu sonucunda bir kompost projesini de İzDönüşüm ile eş zamanlı olarak yürütüyor.

Büyükşehir ve ilçe belediyelerden gelen dal, budak, çim, pazar yeri ve hâl atıklarının toplanarak İzDoğa tarafından işletilecek Bornova Işıkkent'teki tesise iletilmesi ve burada organik gübre hâline getirilmesi hedefleniyor.

Çiftçi de Yararlanacak

Atıklardan oluşturulan bitki bazlı katı organik gübreler, İzmir'in çiftçileri tarafından kullanılabilir, hatta İzmir'in park ve bahçelerindeki çalışmalarda bu gübrelerden yararlanılabilir. Bu sayede birçok atık geri dönüşüm döngüsüne tekrar dâhil olacak ve üretme katkı sağlayacak.

Geri dönüşümün önemi, tüketim sonucu ortaya çıkan ve "çöp" deyip geçtiğimiz her şeyin tekrar üretimde kullanılmasıyla kanıtlanmış olacak...

"Çöp" olarak kabul edilen atıklardan değer yaratıp bunu üretim

döngüsüne geri kazandırmak aslında tamamen bizim elimizde. İzmir

Büyükşehir Belediyesi de bu konuda kararlı bir adım atmış bulunuyor.

Belediye şirketlerinden İzDoğa'nın yürüttüğü İzDönüşüm Projesi,

atıkları kaynağından toplayıp geri dönüşüme kazandırmayı hedefliyor.

ORMAN YANGINLARINA KARŞI GÜÇLÜ

Bilinçli ve Planlı Müdahale; Orman İzmir Projesi

İZPA Proje Koordinatörü
Zeynep Payzanoğlu

Doğanın şehirlerden, şehirlerin de doğadan koptuğu bir zamanda yaşıyoruz. Doğaya ve yeşile ulaşmak için uzun yollar kat etmemiz gerekiyor. Hatta bu yolları kat edebilmek için çeşitli araçlara, vasitalara ihtiyaç duyuyoruz.

Doğaya erişimimiz bu kadar kısıtlanmış iken, iklim krizi ve insan kaynaklı diğer sebepler, yangın rejimlerini değiştiriyor ve sonuç olarak orman ekosistemlerini tehlike altına sokuyor. 2021 yılında yaşadığımız şiddetli yangınlar da bu durumun örneklerinden biri.

Bu zorlu süreçte İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin başlattığı Orman İzmir Projesi ve Orman Gönüllüleri çok önemli bir adım oldu ve aslında birçok yeniliğe kapı açan bir sürecin başlangıcı oldu.

İzmir Büyükşehir Belediye Başkan Tunç Soyer'in öncülüğünde ilk adımları atılan Orman İzmir Projesi, olası yangınlara güçlü, bilinçli ve planlı bir şekilde müdahale edilmesi için başlatılan bir proje. Bu projeye katılan 200 kişilik Orman Gönüllüleri, istekleri doğrultusunda kimi orman yangınlarına müdahalede görev alacak, kimi zamansa ormanları korumak ve onarmak için yangın öncesi

Orman İzmir Projesi, olası yangınlara güçlü, bilinçli ve planlı bir şekilde müdahale edilmesi için başlatılan bir proje. Bu projeye katılan 200 kişilik Orman Gönüllüleri, istekleri doğrultusunda kimi orman yangınlarına müdahalede görev alacak, kimi zamansa ormanları korumak ve onarmak için yangın öncesi ve sonrasındaki saha araştırması ve restorasyon programlarına aktif destek olacak. Bu yolla dileyen herkes İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılan yeşil seferberliğinin bir parçası olabilecek.

ve sonrasındaki saha araştırması ve restorasyon programlarına aktif destek olacak. Bu yolla dileyen herkes İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılan yeşil seferberliğinin bir parçası olabilecek.

Orman İzmir'den sonra gelen bir diğer önemli proje ise Bir Fidan Bir Dünya... Şehrin yeşil örtüsünün yangından sonra kendini yenileyebilmesini amaçlayan proje sayesinde 121 bin 599 adet yangına dirençli ağaç bağıışı toplandı. Bu fidanlar kooperatiflerle iş birliği ile üretildi ve dikildi.

Yürütülen bu ağaçlandırma çalışmaları, dikimin gerekli olduğu alanlarda bu coğrafyaya uygun, yangına dirençli türlerden seçildi. Ekolojiyi esas alarak, doğru yere, doğru zamanda, doğru türler dikerek orman restorasyonu hedeflendi.

Tabii ağaçlandırdık bitti demek olmaz. İzmir'in doğasıyla yeniden bulaşabilmesi, nefes alabilen bir şehir olabilmesi için başka adımlar atmak da şart.

Doğayla Uyumlu Yaşam Stratejisi ise tam da bu ihtiyacı karşılayan bir düzenleme oldu. Strateji, İzmir'i iklim krizine daha dirençli bir şehir olarak tasarlamak ve iklim krizi ile ilgili farkındalık oluşturmak için birçok yenilik öngörüyor. En önemli yeniliklerden biri ise Yaşayan Parklar.

Yaşayan Parklar, kent çeperinde bulunan kırsal ve doğal alanların korunması ve tanıtılmasının hedeflendiği, İzMiras rotaları ile kent merkezine bağlanan büyük ölçekli yeşil alanlar. Bu alanlar, insanların yaşadıkları alanlardaki doğayı öğrenebilmeleri için bir fırsat yaratıyor. Bu parklardan ilki Mayıs

2022'de ziyarete açılan Flamingo Doğa Parkı. Bu park doğanın şehirde var olabileceğinin de çok güzel bir kanti. Flamingo Doğa Parkı'nda Flamingo Turları 10 Mayıs'ta başladı ve biletlere izdogaturizm.com adresi üzerinden ulaşılabilir. Turlar, katılımcıların Gediz Deltası'nda yer alan biyolojik çeşitlilik ve kültürel miras hakkında bilgilendirilmesi için düzenleniyor. Üstelik, 2024 yılına kadar İzmir genelinde 35 Yaşayan Park'ın faaliyete geçirilmesi hedefleniyor. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin doğasıyla uyumlu bir İzmir şehri planlama çalışmaları hızla devam ediyor.

Anlaşılan o ki, önümüzdeki yıllarda, doğanın şehrin içine nüfus ettiği, daha yeşil, daha dirençli, daha yaşanabilir İzmir'de yaşamak mümkün olacak.

Fotoğraflar:
Murat Bilgiç

Cittaslow Metropol'ün

SAKIN MAHALLE

PROGRAMI

Cittaslow Türkiye Teknik Koordinatörü
Bülent Köstem

1999 yılında İtalya'da kurulan Cittaslow Birliği'nin 32 ülkede 282 üyesi bulunmaktadır. Nüfusu 50 binin altında olan kentlerin üye olduğu birliğin amacı; insani bir yaşam temposuna sahip, doğa ve insan kaynaklı krizlere dayanıklı, ekonomisi güçlü, kültürüne ve tarihine sahip çıkan kentleri desteklemektir. Hız ve tüketim odaklı küresel sistem, insan ve doğanın sahip olduğu ritmi olumsuz yönde değiştirmeye zorlamakta ve bu değişim, insanlara stres ve mutsuzluk kaynağı olarak geri dönmeye ve doğanın iklim krizi gibi dinamiklerle karşı karşıya kalmasına sebep olmaktadır. Cittaslow felsefesi yaşamın, yaşamaktan zevk alınacak bir hızda yaşanmasını savunmaktadır. Cittaslow hareketi, insanların birbirleriyle iletişim kurabilecekleri, sosyalleşebilecekleri, kendine yeten, sürdürülebilir, el sa-

natlarına, doğasına, gelenek ve göreneklerine sahip çıkan ama aynı zamanda alt yapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan, teknolojinin kolaylıklarından yararlanan kentler için bir model olma hedefiyle yola çıkmıştır. Üye olmak isteyen kentlerin değerlendirilmesi için Uluslararası Bilim Kurulu tarafından belirlenmiş 7 başlık altında 72 kriter bulunmaktadır. Kentler, sahip oldukları koşullar ve gerçekleştirmek istedikleri hedefler doğrultusunda 72 kriter kapsamında projeler geliştirerek birliğe üyelik başvurusunda bulunabilmektedir. Çevre, altyapı, kentsel yaşam kalitesi, yerel üretim (tarım, turizm, el sanatları), misafirperverlik ve farkındalık, sosyal uyum ve ortaklıklar başlıklarındaki kriterler, kentlerin sahip oldukları özgün değerleri analiz etmeleri ve hedeflerine ulaşmaları için bir yol haritası işlevi görmektedir.

Sakin Mahalle Programı; kendine yeten, mahallenin ihtiyaçlarının toplum katılımıyla tespit edildiği, kamu ve sivil toplum kaynaklarının ortaklaşmasını sağlayan ve Cittaslow öncelikleriyle çözüm önerilerinin geliştirilerek uygulanmasını amaçlayan bir programdır.

Fotoğraflar:
Ercan Enterli

Cittaslow Manifestosu

Başlangıçta insan kendisini besledi. Sonrasında sığınak ve korunma aradı: Böylelikle evler, köyler ve kasabalar kuruldu. Sonunda, hayatın giderek artan telaşlı, çılgın ritmiyle birlikte makinelerin zamanı geldi. Bugün insan, kendi gelişiminin yarattığı birçok kaygıdan kurtulmanın hayalini kurmaktadır. Daha huzurlu, sakin, düşünceli bir yaşam tarzını aramaktadır. Bu çelişkili ve huzursuz yirminci yüzyılın sonunda, bilge bir adam Yaşamın İyi Olduğu Kasabalar modeli yoluyla kurtuluş önerdi.

Yeni Cittaslow Uluslararası Hareketi, kasabalarımızın faal ama aynı zamanda huzurlu uygarlıklarını günlük hayatın dinginliğine dayalı bir değişim programıyla bir araya getirmek istemektedir. Kasabalar büyük, orta ya da küçük ölçekli de olsalar ortak özellikler paylaşmaktadır ve aynı amaca yönelmektedirler.

"Geri alınan zamanla ilgilenen" insanların canlandığı, meydanlar, tiyatrolar, atölyeler, kafeler, restoranlar, kutsal mekânlar, bozulmamış manzara ve büyüleyici zanaatkarlar açısından zengin olan, otantik ürünlerin ritimleriyle mevsimlerin yavaş ve cömert ardışıklığının hâlâ değerinin bilindiği, güzel tatlılara ve sıhhatte, dini ve geleneksel törenlerinin spontaneliğine, yaşayan geleneklerin büyümesine saygı duyulan kasabalar. Bu yavaş, sakin ve düşünceli bir yaşam tarzının mutluluğudur.

Katılımcı kasabalar ve Slow Food hareketi tarafından istenilen ulusal ve uluslararası birlik, üçüncü milenyumun başında hümanizmin yeniden doğuşu için sürekli bir laboratuvar olacaktır.

(Eski bir İtalyan gazetesinden kopyalanmıştır)

Cittaslow Metropol

Cittaslow Uluslararası Birliği ve İzmir Büyükşehir Belediyesi işbirliğinde geliştirilen Cittaslow Metropol projesinin amacı, 1999 yılından beri dünyanın farklı noktalarında başarıyla uygulanan Cittaslow modelini

büyükşehirlerde de uygulamaktır. Cittaslow modeli, farklı şartlara ve imkânlarla sahip küçük kentlerin kent kimliği ve ruhunu kaybetmeden kent sakinlerine daha iyi bir yaşam sağlaması için bir yol haritası sunmaktadır. Daha huzurlu, sakin ve bilinçli bir yaşam tarzı için küçük kentlerde uygulanan modelin büyükşehirlerde uygulanabilmesi kapsamlı bir çalışma gerektirmektedir. Nüfusu 50 binin altındaki kentler için geliştirilmiş Cittaslow modelini, milyonlarca nüfusa, birbirinden farklı sorunlara ve koşullara sahip olan büyükşehirlerde doğrudan uygulamak mümkün değildir. "Sakin Büyükşehir" kavramını geliştirmek için İzmir'de iki yıldır yerel yönetim, akademi ve sivil toplum işbirliğinde bir çalışma sürdürülmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde kurulan Cittaslow Metropol İzmir Ofisi tarafından yürütülen çalışma kapsamında Cittaslow felsefesinin büyükşehirlerde nasıl uygulanacağına yönelik bir kontrol listesi oluşturularak bu felsefenin mahalle ölçeğinde nasıl uygulanabileceğinin araştırıldığı Sakin Mahalle Programı geliştirilmeye devam etmektedir. Cittaslow Metropol kontrol listesi, Cittaslow ağına katılmak isteyen büyükşehirlerin hangi alanlarda ve hangi hedeflere yönelik çalışmalar gerçekleştirmeleri gerektiği hususunda bir yol haritası sunacaktır. Yavaşlık kavramını metropolde yaymak için geliştirilen Sakin Mahalle Programı; kendine yeten, mahallenin ihtiyaçlarının toplum katılımıyla tespit edildiği, kamu ve sivil toplum kaynaklarının ortaklaşmasını sağlayan ve Cittaslow öncelikleriyle çözüm önerilerinin geliştirilerek uygulanmasını amaçlayan bir programdır. Bu kapsamda seçilen iki pilot mahallede bilimsel yöntemlerle mahalle sakinlerinin ihtiyaçları belirlenerek çözüm önerileri geliştirilmiş ve program kapsamında uygulanmaya

başlanmıştır. Bu çalışmalar ve çalışmaların ölçülebilir sonuçları Haziran ayında gerçekleştirilecek Cittaslow Genel Kurulu'na sunulacaktır.

ÜMİT KARTAL'IN İKİNCİ KİTABI RAFLARDA YERİNİ ALDI

Okurken bazen kızacak, sık sık 'Neler yaşamışız' diyerek şaşırarak ve unuttuklarınızın acısını hissedeceksiniz ama her yazının sonunda illa ki bir ümit duyacaksınız...

Üstelik başka çareniz olmadığı için değil, siz de inandığınız için o güzel günlere...

Yağız Barut

bizkitapyayin

BİZ
KİTAP

İzmir'in Kaynağına YOLCULUK

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer'in 14 Temmuz 2021'de başladığı dört günlük Gediz yolculuğuna, "İzmir'in kaynağına yolculuk" diyorum. İzmir'in İzmir'e yolculuğu... Tunç Soyer'in bu yolculuğa çıkmasına sebep olansa; bir zamanlar İzmir şehrini var eden, getirdiği alüvyonlu toprakla bereketli ovalar oluşturan, tertemiz suyuyla insanlara ve sayısız canlıya yaşam olan Gediz'in can çekişiyor olması. Doğduğu yerden döküldüğü İzmir Körfezi'ne kadar sanayi atıklarıyla kirletilen Gediz Nehri, artık zehir akıyor!

Kemal Kolçak

Gediz Nehri, eski adıyla Hermos. İzmir'in geçmişten bugüne en önemli hayat kaynağı. Kütahya'da Murat Dağı'nda doğan Gediz Nehri, geçtiği her yere yaşam vererek binlerce yıldır İzmir Körfezi'ne doğru akıyor. Peki hiç düşündünüz mü? Bir nehrin kaynağı, ilk akışa geçtiği noktaya neden o nehrin "doğduğu yer" deniliyor? Çünkü aslında bizden önce yaşayan kadim kültürlerin bildiği ve bizim bugün unuttuğumuz çok değerli bir şey var: Yeryüzündeki tüm nehirler canlıdır.

Evet, Gediz Nehri'nin yolculuğu Murat Dağı'ndan başlıyor. Uşak'ı ve Manisa'yı menderesler çizerek dolanan Gediz, 401 kilometre süren yolculuğunun sonunda İzmir Körfezi'ne dökülüyor. Burada tüm Akdeniz Havzası'ndaki en büyük sulak alan ekosistemlerinden birisi olan Gediz Deltası'nı oluşturuyor. Flamingolara, tepeli pelikanlara, Akdeniz foklarına ve

daha binlerce canlı türüne ev sahipliği yapan Gediz Deltası'nı...

Geçtiği her yerden getirdiği bereketli topraklarla İzmir'i tarımsal üretimin Türkiye'deki en önemli noktalarından birisi haline getiriyor Gediz. İzmirli ozan Homeros'un, ünlü eseri İlyada'da bile adı geçiyor Gediz Nehri'nin. "Maionia" yani, "Kutsal Ma Nehri". Daha da önceleri "Mainonemos" ismiyle anılmış Gediz, sürekli taşkınlar yaratmasından kaynaklı olarak "azgın, öfkeli, taşkın" anlamında. Bugün Menemen ilçesinin isminin de buradan geldiği düşünülüyor. Tüm bunların ötesinde İzmir'in tarihini incelediğimizde görüyoruz ki, aslında İzmir'in bugün bulunduğu yerde kurulmuş olmasının sebebi Gediz Nehri.

Murat Dağı'ndaki Karapınar Şelalesi'nde berrak bir şekilde akan içilebilir su, geçtiği yerlerde sanayi atıklarıyla öylesine kirleniyor ki artık insanlar Gediz'e ellerini bile değdiremiyor. Soyer'in talebiyle doğduğu berraklıkta akan bir Gediz Nehri'nden, İzmir Körfezi'ne tertemiz, içilebilir nitelikte bir suyun akması.

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer'in 14 Temmuz 2021'de başladığı dört günlük Gediz yolculuğuna, bu yüzden İzmir'in kaynağına yolculuk diyorum. İzmir'in İzmir'e yolculuğu.

Tunç Soyer'in bu yolculuğa çıkmasına sebep olansa, bir zamanlar İzmir şehrini var eden; getirdiği alüvyonlu toprakla bereketli ovalar oluşturan, tertemiz suyuyla insanlara ve sayısız canlıya yaşam olan Gediz'in can çekişiyor olması. Doğduğu yerden döküldüğü İzmir Körfezi'ne kadar sanayi atıklarıyla kirlenilen Gediz Nehri, artık zehir akıyor. Soyer'in İzmir'deki yaşamın kaynağı olan Gediz Nehri boyunca yaptığı bu önemli yolculuk, işte tam da bu soruna çare bulmak amacını taşıyordu.

Gediz'i Kirletmelerine İzin Vermeyeceğiz!

"Elimi taşın altına soktum, Gediz Nehri için elimizden ne geliyorsa yapacağız. Gediz'i kirletmelerine izin vermeyeceğiz!". Sayın Soyer, Gediz Nehri'ne yaptığı yolculukta böyle demişti. Peki, içerisinde 2 buçuk milyon insanın yaşadığı, Türkiye'deki tarımsal üretimin yüzde 10'unun gerçekleştiği Gediz Havzası'nın can suyu olan Gediz Nehri, nasıl bu duruma geldi?

Cevap çok basit, çünkü biz Anadolu doğa kültüründeki o çok değerli bilgiyi: Nehirlerin de canlı olduğunu unuttuk. Tunç Soyer'in attığı adım, işte bu yüzden çok değerli. Bu yolculuk hepimize hatırlattı ki Gediz'e akan sanayi atıklarına seyirci kalmanın, bir canlıyı göz göre göre ölüme terk etmekten hiçbir farkı yok.

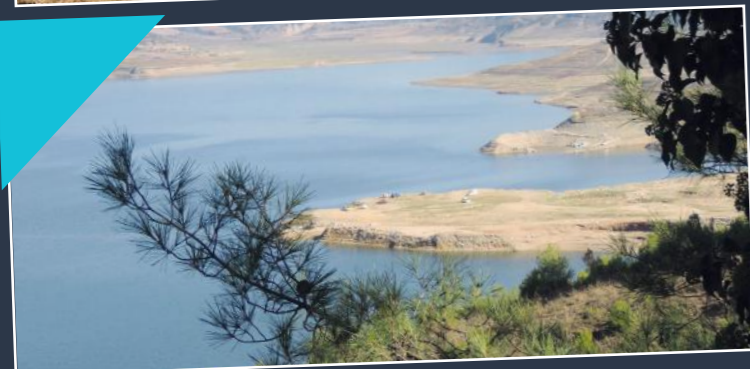
Temiz Gediz, Temiz Körfez

Bir düşünelim, vücudumuzdaki kan damarlarımızla nasıl organlarımıza taşıyorsa yeryüzündeki yaşam da akarsularla doğuyor, besleniyor. Yani Gediz Nehri'ne karışan sanayi atıklarıyla aslında kendi damarlarımıza zehir enjekte ediyoruz.

Tunç Soyer'in "Temiz Gediz, Temiz Körfez" sloganıyla Gediz Havzası'nda gerçekleştirdiği dört günlük yolculuğu, Gediz Nehri'nin 19. Yüzyıl'da değiştirilen Foça'daki eski yatağında son bulmuştu. Dört gün boyunca 1800 kilometre yol. Harcanan emek ve verilen mücadele, tıpkı yıllar önce olduğu gibi bugün de Gediz Nehri'nin tertemiz akması için. Damarlarımızdaki zehirlerin temizlenmesi ve daha güzel bir dünya umuduyla.

Murat Dağı'ndaki Karapınar Şelalesi'nde berrak bir şekilde akan içilebilir su, geçtiği yerlerde sanayi atıklarıyla öylesine kirleniyor ki artık insanlar Gediz'e ellerini bile değdiremiyor. Soyer'in talebiyle doğduğu berraklıkta akan bir Gediz Nehri'nden,

Gediz'in öyküsü fotoğraflarla anlatıldı

İzmir'in can damarı Gediz Nehri'nin kurtarılması için "Temiz Gediz Temiz Körfez" sloganıyla seferber olan İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Tunç Soyer, gazeteci Esat Erçetingöz'ün 'Gediz Havzası-Temiz Gediz Temiz Körfez' fotoğraf sergisini de gezmişti. 30 Mart'ta sona eren sergi İzmirli tarafından büyük ilgi görmüştü.

Gediz Havzası Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma, Çevre ve Kalkınma Vakfı (GEMA) tarafından düzenlenen fotoğraf

sergisinde, gazeteci Esat Erçetingöz'ün objektifinden Gediz Havzası'nda çekilen fotoğraflar yer aldı. Sergide, Erçetingöz 5 gün süreyle Gediz Nehri'nin doğduğu Murat Dağı'ndan döküldüğü Foça'ya kadar Gediz Deltası'ndaki kirlilikleri, atıkları ve nasıl kirlenmiş olduğunu 100 fotoğrafla belgeledi. Sergiyi büyük bir hassasiyetle inceleyen Başkan Soyer, Gediz'in temizliği için mücadelenin tüm hızıyla devam edeceğini ifade ederek farkındalığın yaratılmasında katkı sağlayan herkese teşekkür etmişti.

(Haber, izmir.bel.tr adresinden alınmıştır)

Yalnız İzmir'in değil bütün Türkiye'nin can damarlarından biri olan Gediz Nehri'nin bugün zehir akıyor oluşu kabul edilemez. Temiz su, temiz gıda, temiz hava, temiz toprak hepimizin hakkı ama her şeyden önemlisi doğduğu gibi berrak ve özgürce akmak, Gediz Nehri'nin yaşam hakkı.

İzmir Körfezi'ne tertemiz, içilebilir nitelikte bir suyun akması. Bu suyun yaşam verdiği milyonlarca insan ve sayısız canlı için yarın değil, hemen şimdi harekete geçmek gerekiyor.

İklim Krizine, Kuraklığa ve Yoksulluğa Karşı Çözüm

İşte burada, etkileri artık hepimizin hayatında daha derinden hissedilmeye başlayan iklim krizi, kuraklık ve her anlamda giderek yoksullaşan hayatlarımız için bir çözüm umudu beliriyor. Yaşamı mayalayan her bir su kaynağını göz bebeğimiz gibi korumak. Yanlış tarım politikalarıyla yer altı ve yer üstü sularının yok edilmesinin önüne geçmek. Gediz Nehri gibi bütün suların aslında canlı olduğunu yeniden hatırlamak.

Doğal afetlere karşı dirençli kent vizyonu İzmir'i doğasıyla uyumlu bir şehir haline getirmek için çalışan Tunç Soyer, Gediz Nehri'nin zehirlenmesiyle, iklim krizi gibi küresel sorunlarla nasıl bir bağlantı olduğunu ortaya koyuyor. Çünkü Gediz Nehri yalnızca İzmir için çok değerli değil, Gediz Havzası'nda üretilen ve Türkiye'deki tarımsal ürünlerin yüzde 10'una karşılık gelen gıda hepimizin sofrala-

larında. Çünkü Gediz Nehri, kuraklığın kapımıza dayandığı günümüzde bizlere can suyu oluyor. Çünkü Gediz Nehri, Gediz Havzası'nda yaşayan binlerce insanın geçim kaynağı. Gediz Nehri'nin yaşamıyla, bizim yaşamamız birbirine bağlı.

On İki Adımda Kirlilikle Mücadele

Tunç Soyer, dört günlük yolculuğu sonrasında yaptığı açıklamada kısa vadede Gediz'in kirlilik sorununun nasıl çözülebileceğini şu on iki maddede anlatmış:

1. Gediz Nehri'nin doğduğu Murat Dağı Milli Parkı, denize döküldüğü Gediz Deltası, UNESCO Dünya Doğal Mirası ilan edilmeli.
2. Marmara Gölü'ne ivedilikle Ahmetli Regülatörü'nden su verilmeli. Biz İzmir Büyükşehir Belediyesi olarak Ağustos ayı içerisinde göle on gün süreyle can suyu vereceğiz. O gölü kurutmayacağız.
3. Havzanın en temel kirlilik kaynaklarından biri Turgutlu Organize Sanayi Bölgesi'nin (OSB) arıtması derhal yapılmalı. Aksi takdirde o OSB derhal kapatılmalı.
4. Gördes'teki nikel madeni ile Murat Dağı'ndaki madenlerin faaliyetleri derhal durdurulmalı. Türkiye'nin en büyük tatlı su rezervlerinden biri olan Gediz Havzası, madencilığe, kum ocaklarına, taş ocaklarına kapatılmalı.
5. Havzadaki tüm köy yerleşimleri için paket arıtma tesisleri derhal yapılmalı.
6. Havzadaki tüm kaçak kuyular Devlet Su İşleri (DSİ) tarafından kontrol altına alınmalı. Yeni kuyuların açılmasına izin verilmemeli.

Gediz Nehri yalnızca İzmir için çok değerli değil, Gediz Havzası'nda üretilen ve Türkiye'deki tarımsal ürünlerin yüzde 10'una karşılık gelen gıda hepimizin sofralarında. Gediz Nehri'nin yaşamıyla, bizim yaşamamız birbirine bağlı.

Bu adımların bir an önce atılması gerekiyor. Çünkü yalnızca İzmir'in değil bütün Türkiye'nin can damarlarından biri olan Gediz Nehri'nin bugün zehir akıyor oluşu kabul edilemez. Temiz su, temiz gıda, temiz hava, temiz toprak hepimizin hakkı ama her şeyden önemlisi doğduğu gibi berrak ve özgürce akmak, Gediz Nehri'nin yaşam hakkı.

Gediz Nehri'nin sesi olan Soyer'e ve onun nezdinde bu uğurda emek veren herkese gönülden bir teşekkür etmek istiyorum. Daha güzel bir dünyada yaşamak için verilen bu mücadelenin, Gediz'i kirleten ne varsa durduracak güçte olduğunu biliyorum. Nehirlerin de canlı olduğunu bize anlatan ve ne yazık ki unuttuğumuz o çok değerli kültürü hatırlamamız yeterli.

Gediz Nehri ve dünyanın tüm suları özgür yaşasın!

7. Tarımda havza ölçeğinde ürün planlaması yapılmalı. Su tüketmeyen tarımsal ürünler teşvik edilmeli.

8. Havzada salma sulamaya son verilerek, damlama sulama tekniklerine geçiş hızla tamamlanmalı. Demirköprü Barajı'nın 100 bin dekar sulama alanı, bir an önce kapalı sisteme geçirilmeli.

9. Havzadaki tüm arıtma tesisleri eksiksiz işletilmeli, mevzuat gereği arıtma yapması gereken tüm tesisler yüzde yüz denetlenmeli. Mevcut arıtma sistemlerinin çalışıp çalışmadığı tespit edilmeli, çalıştırılmayan tesisler için idari ceza işlemleri yapılmalı. Salihli OSB gibi arıtması efektif çalışan tesisler için elektrik tamamen ücretsiz olmalı.

10. Gediz Nehri ve kolları boyunca söğüt gibi temizleyici bitkilerin gelişmesine olanak verecek alanlar oluşturulmalı.

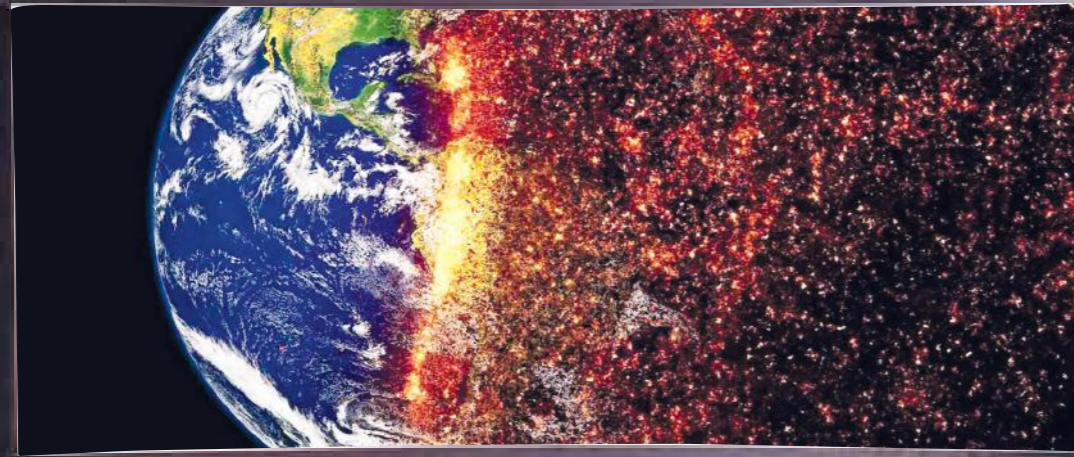
11. Gediz Havzası'ndaki düzensiz katı atık sahalarının tümü rehabilite edilmeli.

12. Havzadaki tüm jeotermal sondajların deşarjlarının kontrol altına alınmalı, etkin bir denetim yapılmalı reenjeksiyon kuyuları doğru çalıştırılmayan ve yapılmayan tüm işletmeler derhal kapatılmalıdır. Tarım alanlarında jeotermal sondajlara izin verilmemeli."

SEYRET AMA SEYİRCİ KALMA!

iklim krizi,
çevre bilinci ve

SİNEMA

**Batıgün
SARIKAYA**

Sinema Eleştirmeni ve Yazar

Galiba insanlar böylesine devasa bir çevre krizi karşısında ne yapacaklarını, nereden başlayacaklarını bilemiyorlar. Gündelik politikalarla toplumu uyuşturan siyaset odaklarının ve bunları kontrol eden ulus ötesi sermaye gruplarının sözlerine inanmak daha kolay geliyor belki de. Kitlese sessizliğimiz maalesef onların ekmeğine yağ sürüyor. Bu yüzden acı gerçekle(rl) sanat yoluyla daha çok karşılaşmamız, yorumlamayı ve çözümler aramayı öğrenmemiz gerekiyor.

*“Bu sahneyi ben yazmadım. Bu bir gerçek ve yaşandı!
Göstermek ve çekmek zorundayız.”*

Yağmuru Bile'de (*Tambien la Lluvia*, Y: Iciar Bollain, 2010) sarf edilen bu replik; dünyayla kurduğumuz çıkarıcı, egoist, yıkıcı ilişkinin sonuçlarını anlamak için sinemanın insanlığa yol gösteren bir araç olarak kullanılması gerektiğini vurguluyor. Fakat sanki bir eksik var. Özellikle son yıllarda, yaşadığımız dünyayı hunharca kullandığımızı, bencil isteklerimiz için masum canlıların yok olmasına göz yumduğumuzu, dahası bu gidişatı durduracak adımlar atmazsak ya da atılmasını sağlamak için ortak bir akıl ve duyguyla harekete geçmezsek ileride sadece bizim değil çocuklarımızın, torunlarımızın, sonraki kuşakların da bu güzel gezegeni tümünden yitireceği gerçeğini giderek daha çok belgesel veya kurmaca film vurguluyor ama geniş kitlelerde bu kirli düzene karşı büyük çaplı bir uyanış gerçekleşmiyor. Galiba insanlar böylesine devasa bir çevre krizi karşısında ne yapacaklarını, nereden başlayacaklarını bilemiyorlar. Gündelik politikalarla toplumu uyuşturan siyaset odaklarının ve bunları kontrol eden ulus ötesi sermaye gruplarının sözlerine inanmak daha kolay geliyor belki de. Kitlese sessizliğimiz maalesef onların ekmeğine yağ sürüyor. Bu yüzden acı gerçekle(rl) sa-

Yağmuru Bile

nat yoluyla daha çok karşılaşmamız, yorumlamayı ve çözümler aramayı öğrenmemiz gerekiyor.

İşte sinema tam da böyle bir noktada endüstriyel değerlerin kısılcından kurtulup dünya çapında özellikle 1970'lerde doğup yükselen “yeşil hareket”in önemli bir parçası olabilir. Üstelik sadece aktivist bir sinema anlayışından söz etmiyorum; filmlerin anlattığı tüm öykülere çevre duyarlılığı sinmeli. Toplumsal yaşama ait gündelik kodların, tüketim alışkanlıklarının ve elbette bunları üreten zihniyetin değişmesi gerekiyor. Bu da kuşkusuz siyasetin ikiyüzlü, göstermelik yöntemleriyle olacak iş değil. Daha geçerli, sürdürülebilir bir değişim istiyoruz. Sinema bu minvalde bireyin duyumsama ve düşünme biçimine etki edebilir.

Bununla birlikte sinemanın doğayla kurduğu ilişki ilk yıllardan itibaren bir özne-nesne diyalektiğinden ibaretti. Sinemada doğanın yer alışı, çoğunlukla egemen beyaz-erkek öznenin, doğayı kullanma, ona hükmetme ya da hayran olup ondan feyz alma hikâyelerine bağlıydı. 1970'lere kadar ana akım sinemada doğa; kahramanın kendini bulmak için çıktığı tehlikeli yolculuklar barındırıyor, çoğu zaman pastoral bir arka plan olarak görsel bir çerçeve çiziyor, toplumsal sıkıntılarının baş gösterdiği dönemlerde insanlardan öç almak için türlü felaketler yaratıp gücünü test ediyordu. Hâl böyle olunca doğa, insanın varlığını sürdürülebilmesi için en ücra noktalarına kadar keşfedilip tanınması ve tehdit unsuru olamayacak hâle getirilmesi gereken bir düşmana benziyor. Bu yüzden ilk yıllardan beri doğanın çeşitli unsurlarıyla mücadele eden kahramanların öyküleri perdede geniş bir yer kaplar. Bu tür filmler, seyirciye güçlü bir özdeşleşim imkânı sunar; ama doğayla değil, doğa karşısında aciz kalmış fakat bir biçimde ya kurtulan ya da doğanın ilgili gücünü dize getiren insanlarla...

Bu genel eğilim içinde 'felaket filmleri', modernist anlayışın önemli dışavurumlarına dönüşür. Özellikle 1970'li yıllar epey verimli. **Poseidon Macerası** (1972), **Deprem** (*Earthquake*, 1974), **Arılar** (*The Swarm*, 1978), **Çığ** (*Avalanche*, 1978), **Meteor** (1979) gibi üstün yapımlar yanlış politikalar yüzünden doğal afetlerden zarar gören insanların dramatik öykülerini öne çıkarır. (ki 90'lar ve sonrasında felaket filmleri karşımıza yine çıkacaktır.) Öte yandan İkinci Dünya Savaşı ertesinde, nükleer silahlanmanın sonuçları, tüm dünyada epistemolojik bir değişim başlatmıştır. Doğaya bakış da bu bilinç içinden ekosistemin yaşadığı tehlikelere odaklanmaya başlar. Farklı alanlardaki bilimsel çalışmaların işaret ettiği bulgular, dünyanın tehlike sinyalleri çaldığını kanıtlar. Bunların başında 1980'lerde küresel ısınma etkileri olarak adlandırılan büyük iklim krizi gelir. Böylece ekoeleştiri diyebileceğimiz önemli bir ifade alanı oluşur. Bu dönemin yansımaları ana akım sinemada toplumsal ve politik filmlerin önünü açar. Küresel ısınmanın sonuçlarına bağlı olarak yakın gelecekte ciddi bir nüfus patlaması yaşanacağını öngören distopik **Soylent Green** (1973), bir nükleer

Kurmaca anlatıların rahatlatıcı algısından seyirciyi uzaklaştırıp gerçekle yüzleşmesini sağlayan filmler özellikle 2000'lerle birlikte bir tür eko-sinemanın kurulmasına öncülük eder.

MUTLAKA İZLENMESİ GEREKEN 20 ÇEVRECİ BELGESEL:

Uygunsuz Gerçek (*An Inconvenient Truth*, 2006, Davis Guggenheim): Al Gore'un küresel ısınmaya dikkat çeken başkanlık kampanyası, sorunun tahminimizden büyük olduğunu belgeliyor. Ona göre herkes sorumlu ve çözüm(ler) de bizim elimizde.

Çöp Savaşçısı (*Garbage Warrior*, 2007, Oliver Hodge): Belgesel, geri dönüşümlü materyaller kullanarak doğaya zarar vermeyen evler yapan bir mimarı konu alıyor.

Gıda AŞ (*Food inc.*, 2008, Robert Kenner): Fast food modelinin insan ve gezegen sağlığını nasıl bozduğunu araştıran belgesel, çok uluslu Amerikan şirketlerinin ucuz kimyasal yüklü gıda tedarik ettiği kurumsal ticareti sorguluyor.

Aptallık Çağı (*Age of Stupid*, 2009, Franny Armstrong): Dünyayı kaybetme noktasına gelmemize rağmen neden kalıcı çözümler üretmediğimizi anlatmayı deneyen bir belgesel.

Koy (*The Cove*, 2009, Louie Psihoyos): Japonya'da yapılan yunus katliamını perdeye yansıtan film, çokça ses getirmişti.

Sudaki Suretler (*Erdal Tülek*, 2011): Son yıllarda ülkemizde ciddi yankı uyandıran HES'lere dair en kapsamlı belgesel. Film Metin Lokumcu'ya adanmış.

Cowspiracy: The Sustainability (*Kip Andersen*, 2014): Ormansızlaşma, aşırı su tüketimi, kirlilik ve tarım hayvancılığını merkeze alan belgesel, beslenme alışkanlıklarının değişmesi gerektiğini vurguluyor.

Buz ve Göküzü (*La Glace et le Ciel*, 2015, Luc Jacquet): Buzulların erimesini çok önceden öngören Claude Lo-

rius'un elli yıla yayılan çalışmalarını sunan nefis bir film.

Güneşi Yakalamak (*Catching the Sun*, 2015, Shalini Kantayya): Güneş enerjisinin ekonomik refahtan feragat etmeyi gerektirdiğine dair yanlış algıyı çürüten önemli bir yapım.

Inhabit: A Permaculture Perspective (2015, Costa Boutsikaris): Belgesel, permakültür sayesinde geliştirilen çözümleri inceliyor.

Fil Dışı Oyunu (*Ivory Game*, 2016, R. Ladkani, K. Davidson): Belgesel, Çin ve Hong Kong'daki multi-milyon dolarlık fildişi ticaretini ele alıyor.

Mavi Nehir (*River Blue*, 2016, Roger Williams): Kanadalı bir kürekçi, küresel moda endüstrisinin su kaynaklarına verdiği zararını ortaya koyuyor.

Plastik Okyanus (*A Plastic Ocean*, 2016): Craig Leeson, plastik atıklardan denizleri nasıl mahvettiğini belgeliyor.

Tufandan Önce (*Before the Flood*, 2016, Fisher Stevens): Leonardo di Caprio gibi aktivist ünlüler iklim kriziyle ilgili görüşlerini aktarıyor.

Mercan Peşinde (*Chasing Coral*, 2017, Jeff Orlowski): Yok olan mercanların gidişi, başka doğa sorunlarını tetikliyor.

İnsan Unsuru (*Human Element*, 2018, Matthew Testa): Belgesel insan-doğa dengesini son yüzyılda nasıl bozduğunu masaya yatırıyor.

2040 (Damon Gameau, 2019): 2040'a kadar iklim değişikliğinin yarattığı durumu tersine çevirmek mümkün mü? Yenilenebilir enerji ve tarım uygulamalarına geçiş, deniz yosunlarının kullanımı gibi çözümler sunan belgesel ilham verici.

Artifihal (Josh Murphy, 2019): Deniz ürünlerine olan talehteki zevkimizin ekolojik sistemi nasıl aşındırdığına dikkat çeken bir yapım.

Ahtapotun Öğrendiklerim (*My Octopus Teacher*, 2020): Craig Foster'ın bir atalde vahşi bir ahtapotla kurduğu dostluk, canlılarla empati kurmak adına ilham verici.

Gezegimizden Bir Yaşam (*A Life on Our Planet*, 2020, J. Hughes, K. Scholey...): Doğa bilimci David Attenborough, 50 yıla yayılan tanıklığıyla biyolojik çeşitliliği geri getirebilecek çözümleri ön plana çıkarıyor. Tüm zamanların en iyi çevre filmlerinden biri sayılmalı.

sızıntının toplumsal ve çevresel etkilerini incelemeye çalışan **Dünyanın Kaderi** (*The China Syndrome*, 1979) petrol çıkarmak için bütün bir İskoç kasabasını satın almaya çalışan bir şirketi anlatan **Local Hero** (1983), bir plütonyum işleme fabrikasında kimyasal malzemele zarar gören işçilerin mücadelesini çevreci söylemlerle birleştiren **Silkwood** (1983) gibi filmler siyasi gerilim kalıpları içinde sermaye gücünü elinde tutan politik çıkar gruplarını hedef alır. Ne ki dünyaya ettığımız kötülüklerin aslında kurduğumuz bu ekonomik sistem ve peşkeş düzeninden kaynaklandığını henüz tümüyle kabul etmiş bir anlatı yoktur ortada.

Bununla birlikte bilimsel gelişmeler ışığında kat edilen yolda, doğadan kopmuş insanlık temsilleri de eleştiri konusu olacaktır. Sinema bu bağlamda kültür-doğa ayrımı üzerinde durmayı sever. Özellikle 1960'lardan sonra New Age akımların etkisiyle doğayla uyum içinde, onun bilgeliğiyle sarmalanmış karakterler ortaya çıkar. (Bu filmler arasında **Akira Kurosawa**'nın **Derzu Uzala**'sını özellikle anmak gerek.) Teknolojik bir varlık olarak insanın doğa karşısında geliştirdiği yaşam pratiklerinin nasıl da yapay ve dayanıksız olduğunu ortaya koyan filmler, etkileri bugüne de uzanan bir *doğaya dönüş* arzusu yaratır. Doğanın bilimsel yöntemlerle korunabileceğine inanan pozitivist bakıştan ayrılan bir alan açılır.

1980'lerde ortaya çıkan çok değerli bir belgesel serisi bu kavrayışı güçlendirir. **Godfrey Reggio**'nun Qatsi üçlemesi, ilk film **Koyanisqatsi**'den (1983) itibaren insan denen varlığın gezegen üzerindeki etkisini, teknoloji bağımlılığının sonuçlarını, insanın doğanın koruyucu dişil alanından nasıl uzaklaştığını tespit eden diyalogsuz, görkemli anlatılar üretir. 1988'deki **Powaqqatsi** ve 2002'deki **Naqoyqatsi** dijital devrime kadar giden süreçte doğayla aramıza koyduğumuz mesafeyi müthiş bir sinematografiyle gözler önüne serer. Bu çabaya katılan çok önemli bir başka örnek, **Ron Fricke**'nin inanılmaz bir emekle dünyanın dört bir yanında çektiği doğa-insan ilişkisini evren, zaman, yaşam enerjisi gibi Doğu felsefesinden gelen özel bir bakış açısıyla harmanlayan **Baraka** (1992) ve **Samsara**'dır. (2011)

Ana akım sinema kültürü, bütün bu gelişmelerden etkilenir. Çevre sorunlarına duyarlı yeni kuşağın görmek istediği filmler üretmek için doğal kaynakları sömüren çok uluslu şirketlerle, iklim ve doğa kriziyle ilgili araştırmaların üstünü örten siyasilerle mücadele eden karakterlerin yer aldığı konulara yönelir. Bunlara pek çok örnek verebiliriz. Bilimkurgu sinemasından animasyona çok çeşitli türlerde üretiliyorlar. Örneğin, **James Cameron**'un meşhur üç boyutlu filmi **Avatar** (2009) Pandora gezegeninin yer altı kaynaklarını sömürmek isteyenleri anlatırken ABD'nin ve büyük devletlerin üçüncü dünya ülkeleri ve topraklarına karşı tavrını eleştirir. Pixar'ın oldukça özgün sayılabilecek **Wall-E** (2008) adlı animasyonu, insanlığın dünyayı çöpe çevirdiği, her şeyin robotlara kaldığı bir gelecek tasarımı çizer. Bu filmlerde bazen eleştiri noktası, ikinci kez uyarlanan **Dünyanın Durduğu Gün** (*The Day Earth Stood Still*, 2008)'de olduğu gibi, son derece düz, neredeyse komik denecek kadar iyimser bir anlatı içinde de filizlenebilir. Bu filmde insanların müthiş bir aptallıkla dünyayı mahvetmesine dayanamayan uzaylılar tüm insanlığı yok etmesi için bir temsilci gönderirler. Acaba insanlık uzaylıları 'iyi' olduklarına ve dünyayı düzeltebileceklerine ikna edebilecek midir?

Çevre sorunlarını ele alan asıl değerli yapımlar milenyumla birlikte yükselen belgesel dalgasıyla gelir. 1960'lardan itibaren öncü diyebileceğimiz sinemasal hareketlerle (feminist film kuramı, Üçüncü Sinema Akımı, Cinema Verite / Sinema-gerçek gibi deneyimler) sağlamlaşan eleştirel bakış, doğaya dair kötücül tavrımızı çevre-merkezli daha geniş bir algı içinde ele alır. Bu; aynı zamanda yoksulluk, sefalet, nüfus patlaması, kötü amaçlarla ve gereksiz kullanılan teknoloji ve zehirli atıklar üreten acımasız sistemin de eleştirisi olacaktır. Kurmaca anlatıların rahatlatıcı algısından seyirciyi uzaklaştırıp gerçekle yüzleşmesini sağlayan filmler özellikle 2000'lerle birlikte bir tür ekolojik sinemanın kurulmasına öncülük eder.

Ekolojik bilinçlenme, sürdürülebilir yaşam gibi temalar sinemayla çoğunlukla gerçekliğin estetiği içinde buluşur. Bu açıdan bu dönemde damga vuran yapımların

büyük kısmının belgesel olması tesadüf değil. Gerçeklik her ne kadar temelde insanı rahatsız eden ve kaçma isteği uyandıran bir yüzleşme aracı olsa da sanatsal üretimlerin gerçeklik yorumları kamuoyunca bir tartışma zemini hazırlayabilir. Tabii bu konuda ciddi bir ideolojik arka plan gerekir. 90'lardan itibaren 60'ların coşkulu aktivizmiyle buluşan yeni akademik çalışmalar bu anlamda ufuk açıcudur. Jhan Hochman'ın *Green Cultural Studies* (1998) adlı çalışmasıyla sinema ve ekolojinin olanakları üzerine düşünen entelektüel bakış hem ekolojik duyarlılık filmlerin daha sağlam bir teorik tabana oturmasını hem de aşırı tüketimi, lüks yaşantıyı ısrarla sunup körükleyen, diğer canlıların yaşam hakkını görmezden gelen filmleri de bu minvalde değerlendirmeyi sağlar.

Son dönemin kurmacalarında çevreye dair daha oturaklı bir bakışın yer aldığını görürüz. Ülkesinin doğal güzelliklerini tehdit eden endüstriye savaş açan bir kadını konu alan **Woman at War** (*Benedikt Erlingsson*, 2018), radikal aktivist bir

grubun bir barajı havaya uçurmaya çalışmasını anlatan **Night Moves** (*Kelly Reichardt*, 2014), ekoterörist bir grubun peşine düşen istihbarat uzmanının tanık oldukları sebebiyle doğru tarafı seçmesini gösteren **The East** (*Zal Batmanglij*, 2013), bir doğalgaz şirketinin topraklarına göz koyduğu kasabada yaşananları aktaran **Promised Land** (*Gus Van Sant*, 2012) terk edilmiş bir köyde arıcılıkla geçinen, doğayla barışık bir kadını anlatan **Bal Ülkesi** (*Honeyland*, *Ljubomir Stefanov*, *Tamara Kotevska*, 2019) aklıma gelen önemli örnekler. Bu arada belirtmeden geçmeyelim çevre sorunlarını ele alan belgesel yapımların seyirciyeye ulaşması daha zor. Neyse ki bu konuya özellikle eğilen ve kamuoyu yaratmayı hedefleyen festivaller var. *Uluslararası Çevre Filmleri Festivali* ve *Sürdürülebilir Yaşam Film Festivali* ülkemizde giderek büyüyen bir kitleye sesleniyor. Bu adımlar Çeşme, Bergama gibi ilçelerde yeni festivallerin filizlenmesini sağladı. Hem kısa film hem de belgesel üretimi adına çok olumlu gelişmeler bunlar.

Belgesel filmlerin çarpıcı gerçekliğiyle afallayan çevre sorunlarına duyarlı kuşaklar için, onarıcı, pozitif anlatıların, çocuksu ruhla sarmalanmış bir doğa sevgisinin ne kadar önemli olduğuna değinmeden bitirmeyelim. Açıkçası bu konuda en iyi örnek, canlandırma sinemasına katkılarıyla bambaşka bir yerde duran **Hayao Miyazaki** filmleri olacak. **Rüzgârlı Vadi** (1984), **Prenses Mononoke** (1997) gibi filmlerin özellikle çocuklarda doğa bilinci uyandırma becerisine sanırım çok az sinemacı yürekte erişebilir. Miyazaki'nin anlatıları, biraz klişe bir tabir olacak belki ama gücünü yetişkinlerin içindeki çocuğa seslenerek buluyor. Doğaya dair sevgi dolu o bitimsiz merakın yetişkinliğe geçişte ölmediği bir dünya kurmak için Miyazaki'nin ruhuna ve filmlerine daima ihtiyaç var. Bu muhteşem filmleri, siyasetle uğraştıkları için sadece çocukluklarını değil insanlıklarını da yitiren politikacılara özellikle izletmek gerekiyor. Ta ki o ruhu tekrar bulup da bu dünyaya ne yaptıklarını anlayınca ya kadar...

İZMİRLİLER,
İZMİR'İN

FLAMİNGO YOLU İLE BULUŞUYOR!

Dünya flamingo nüfusunun yüzde 10'una ve 200'ün üzerinde kuş türüne ev sahipliği yapan Gediz Deltası'nda gerçekleştirdiğimiz eşsiz turlara tüm doğa severleri bekliyoruz.

Rehber eşliğinde yapılan unutulmaz otobüs ve tekne turlarımızla ilgili bilgi edinmek ve bilet almak için izdogaturizm.com'u ziyaret edebilirsiniz.

TUNÇ SOYER
Izmir Büyükşehir Belediye Başkanı

